

Uvodnik

Igor Gregori

Štiriglavi zmaj

Finančno krizo, ki pogojuje gospodarstvo našega vsakdana, bi lahko simbolno predstavili z likom večglavega zmaja: posamezna glava ponazarja nesrečo, malomaren odnos do okolja, revščino in brezposelnost. Ta zver zasleduje edinole dobiček, njegova temeljna gonilna sila je pohlep.

To prispodobo je direktor Federacije za združništvo iz Trenta Carlo Dellasega uporabil v posegu, ki ga je kot osrednji predavatelj imel v sredo, 26. novembra, na IV. simpoziju Združne kraške banke z naslovom *Izčrpavanje v teku: spremenimo smer!* Dellasega je nazorno predstavil trenutno finančno in gospodarsko stanje oziroma učinke, ki jih ta že nekajletni položaj ima znotraj današnje družbe. Triumfalno obdobje finančnega sektorja pred bombo leta 2008 je temeljilo na lažnih temeljih, saj se je kapital bančnega sektorja množil po umazanih igrah. Družbeni sunki so takrat poglobili razlike med bogatimi in revnimi: socialna neenakost je tako dosegla nivo, ki ga je imela pred industrijsko revolucijo. Ob 1,2 milijarde revežev je na svetu le 120 milijonov bogatih. V Italiji je leta 2012 število družin, ki so prebile milijon evrov premoženja, naraslo za 127 tisoč enot, "število brezposelnih pa se je hkrati prav tako povečalo", je dejal Dellasega. Njegova enačba je izjemno zgovorna: "Družbena neenakost se veča zaradi kopičenja bogastva". In pika.

Res je, da je izvajanje Carla Dellasege težilo k ovrednotenju modela združništva (se pravi miselnega okolja, iz katerega sam izhaja in v katerem je dejaven), je pa prav tako res, da so njegove besede prepričljivo izzevle prav zaradi iskanja nekega pravejšega ravnotežja, kjer naj bi finančni sektor služil gospodarskemu, ne pa obratno, kot smo na svoji koži žal spoznali. Iskanje rešitve mora zato nujno temeljiti na nasprotnih stališčih, ki so veljala doslej, saj ne moremo problema reševati z istimi sredstvi, ki so problem povzročila – je dejal Einstein. Finančni sektor ima namreč kot edino merilo sedanjost, nima razsežnosti prihodnosti, da bi zagotovil nam in zanamcem trdne temelje za razvoj in življenje: zgovorno je, da velike banke redno odštevajo del svojega vsakoletnega budgeta za plačevanje glob zaradi svojega nepoštenega poslovanja. Bruto domači proizvod postane edini parameter blagostanja: žal pa nam ta pove le, kakšno je stanje države, ne pa stanje duha državljanov. Dellasega je zato poudaril pomen nove etične naveze med gospodarstvom in socialnim etosom, kjer se v mrežnem sodelovanju različnih dejavnikov ponovno uveljavita človek in skupnost pred dobičkom. Hkrati gre zasledovati prepričanje, da morajo ljudje ostati prebivalci svojega kraja, ne pa ga zaradi finančnih okoliščin zapuščati: kapital naj torej ohrani etično vez s skupnostjo, ki ga je ustvarila. To je najbrž edini način, s katerim je mogoče odsekati z maju vse njegove glave.

Štandrez

Letošnja dobitnica klase 2014 je Majda Zavadlav, dolgoletna učiteljica, predvsem pa zelo priljubljena igralka

7

Gospodarstvo

Istrski javni delavec Milan Gregorič je analiziral težavno in trpko zgodovino drugega tira Koper-Divača

11

Tradicionalna revija Zveze cerkvenih pevskih zborov Trst

Foto D@mjan

Strasbourg – Papež

Proč z Evropo, ki se boji in je zaprta!

Takoj na začetku svojega govora v Svetu Evrope je sv. oče zbrane nagovoril: "Vrnite se k ustanoviteljem združene Evrope. Evropi je krščanstvo duša. (...) Oseba, ki ima dostojanstvo, je oblikovana na krščanskih načelih! Ko govorimo o človekovem dostojanstvu, moramo imeti na vidiku človekovo sposobnost razlikovati dobro od slabega ..."

Vladavina kulture:

Zavedati se moramo, da človek ni absolutno bitje, ampak bitje z odnosom do drugih. Največja bolečina Evrope je v tem pogledu osamljenost tistih, ki so zavrženi. Prav zavrženost lahko človeka naredi za potrošniško blago. Tako se z lahkoto človekovo življenje odvzame, ko človek ni več koristen. To se dogaja z neozdravljivo bolnimi, starimi osebami, še zlasti s tistimi, ki so prepuščeni sami sebi, pa tudi mladini, ki se predaja mamilom. Človekova dostojanstva ni brez svobode govora in tudi svobode vere.

Prihodnost Evrope:

Ta je odvisna od dveh elementov, ki sta vtakana v evropsko zgodovino. Odprtost transcendenци – Bog in sposobnost konkretnega soočenja s problemi. Evropa, ki ni odprta transcendenčni teoriji

življenja, je v nevarnosti, da bo izgubila svojo dušo. Prav tako je papež grajal molk o nasilju, ko so skupnosti in posamezniki podvrženi barbar-skemu nasilju, vrženi so iz svojih domov, domovine, prodani v sužnost, ubiti, obglavljeni, križani ali celo živi vrženi v ogenj.

Širitev EU

Papež Frančišek se je zavzel tudi za vstop ostalih balkanskih držav v EU: "Zavest o resnični potrebi za vstop v ploden dogovor z državami, ki so izrazile željo, da se priključijo EU. Pri tem posebej mislim na Balkan, za te države bi članstvo bilo lahko garancija za mir v teh predelih, ki so v preteklosti veliko trpeli".

Vloga družine:

Družina je združena, plodna in nerazvezljiva. Ona vsebuje elemente za upanje in prihodnost. Brez te solidne baze bo prihodnost Evrope zgrajena na pesku in bo imela velike družbene posledice.

Ekologija – migracija:

Naglasil je tudi pomen vzgoje, ekologije in problem emigrantov: "Ne smemo dopustiti, da Sredozemlje postane veliko pokopališče"! S tem je poudaril, da ni dovolj, da se ukvarjamo s problemom emigracije, ampak naj tudi iščemo vzroke, zakaj do tega prihaja.

Zaprta Evropa:

"Prišel je čas, da zapustimo idejo Evrope, ki se boji in je zaprta sama vase. Oživiti je potrebno Evropo vodstva, zakladnico znanosti, umetnosti, glasbe, človekovih vrednot, pa tudi vere. Evropa, ki sporoča nebesa in teži k vzvišenim idealom. Evropa, ki za vsakega človeka skrbi in ga brani. Evropa, ki se vzdigne ponosno in z gotovostjo kvišku kot dragocena odskočna deska za vse človeštvo".

Evropsko sodišče:

To predstavlja "vest evropske celine". Navedel je verz italijanskega pesnika Clementeja Rebore: "V

eni svojih pesmi omenja topol, ki svoje veje razprostira proti nebu in te valovijo v vetru, medtem ko je njegovo deblo trdno in nepremično, ker ima globoke korenine, ki se hranijo z resnico in pogumom. Tudi mi se ne smemo skrivati pred sedanjostjo in njenimi izzivi ... Potrebni so nam; spomin, pogum, pa tudi zdrava in človeška utopija ... Z iskanjem resnice, ki je sok vsake družbe, ki želi biti resnično svobodna, človeška in solidarna. Samo tako vsakdo lahko postane merilo samemu sebi. To vodi v globalizacijo ravnodušnosti.

Evropa - multipolarna ali transverzalna:

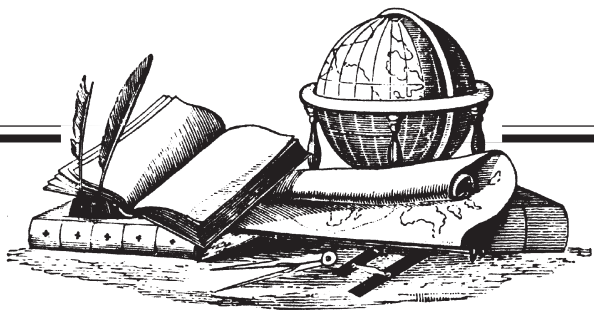
Ob tem je omenil dva izraza, multipolarnost in transverzalnost: "Evropa je danes multipolarna, in to kulturno, versko in politično. Zato ta multipolarnost se mora globalizirati na izviren način. To si predstavljamo s pomočjo poliedra, kjer harmonična edinstvo ohranja posebnosti posameznih delov. Transverzalnost pa je povezana z dialogom. Transverzalna komunikacija predpostavlja izhod iz lastnega političnega, verskega in kulturnega organizma. Evropa, ki dialogizira izključno znotraj zaprtih skupin, ostane na pol poti, nujen je mladostni duh, ki sprejema izziv transverzalnosti..."

Medkulturni dialog:

Ob koncu je papež pozdravil željo Sveta Evrope, da vlaga v medkulturni dialog, skupaj z njegovo versko razsežnostjo. Poudaril je prispevek krščanstva pri evropskem kulturnem in tudi družbenem razvoju. "Katoliška Cerkve še zlasti s svojimi škofskimi konferencami lahko sodeluje s Svetom Evrope. Obenem je izrazil živo željo po izpostavitvi novega socialnega in ekonomskega, pa tudi ideološkega sodelovanja.

"Treba bi ponovno vpeljati neko novo agora", kjer bi se lahko vsaka verska in civilna institucija svobodno soočala z drugimi.... Kultura se namreč vedno rodi v medsebojnem srečevanju, usmerjenem k spodbujanju intelektualnega bogastva in ustvarjalnosti vseh, ne samo posameznikov, ki složno sodelujejo". Končal pa je takole: "To pa je poleg udejanjenja dobrega tudi lepota!"

Ambrož Kodelja

Čestitke SSO ljubljanskemu nadškofu Zoretu in pisatelju Rebuli

Za avtonomijo občin v zaščitenem območju

V uvodu rednega zasedanja Izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij, ki je potekalo v sredo, 26. novembra 2014, v Gorici je predsednik Drago Štoka poudaril dva pomembna dogodka: posvečenje in umestitev novega ljubljanskega nadškofa in metropolita Staneta Zoreta ter podelitev zlatega reda Republike Slovenije Alojzu Rebuli in njegovo kandidacijo za nagrado Državljan Evrope 2014. Nastop novega ljubljanskega nadškofa in metropolita predstavlja pomembno prelomnico za slovensko Cerkev in je nedvomno pomenljiv tudi za slovenske vernike v zamejstvu, zaradi tega je bil predsednik Štoka zelo počaščen za povabilo, za kar se je novemu nadškofu osebno zahvalil, mu čestital ter ga prosil za srečanje z vodstvom krovnice organizacije. Povabilo je nadškof Zore z veseljem sprejel, saj ga na Slovence v Italiji veže obdobje, ko je služboval v Marijinem svetišču na Sveti Gori nad Solkanom. Prav tako je za Slovence v FJK pomembno, da je pisatelj Alojz Rebula prejel zlati red Republike Sloveni-

je, ki mu ga je podelil predsednik Borut Pahor, kakor tudi, da je postal kandidat za naslov Državljan Evrope za leto 2014 na pobudo evropskega poslanca Lojzeta Peterleta in s podporo vseh ostalih slovenskih evropskih poslancev iz vrst Evropske ljudske stranke. Izvršni odbor SSO je na kratko ocenil, kako je potekalo vsakoletno polaganje vencev ob 1. novembru. Ker je ob stoletnici začetka prve svetovne vojne končno prišlo do večje pozornosti na žrtve te velike tragedije, bi bilo treba, da bi ob raznih prazniških primerno obiskali tudi pokopališča in spomenike, posvečene padlim v prvi svetovni vojni.

Predsednik SSO Drago Štoka je članom Izvršnega odbora poročal o srečanju z novo predsednico paritetnega odbora Ksenijo Dobrila ter s podpredsednikom Giuseppejem Marinigom. Podčrtal je, da je šlo za prvo spoznavno srečanje, pri tem pa je posebno izstopala pripravljenost za stalno sodelovanje med paritetnim odborom in obema krovnima organizacijama. Med srečanjem so se

dotaknili tudi vprašanj glede zaščite, ki jih odpira deželna reforma krajevnih uprav, za kar je bil Svet slovenskih organizacij tudi poklican na avdicijo v 5. komisijo deželnega sveta FJK. Tako na srečanju s predstavniki paritetnega odbora kot na avdiciji je predsednik Drago Štoka v imenu SSO zagovarjal to, da slovenske občine ohranijo svobodo pri izbiranju vključitve v unije. Prisilna vključitev, kot je zapisana v reformi, ki so jo tudi izglasovali, je nedopustno znižanje ravni zaščite z negativnimi posledicami za slovensko manjšino, ki jih je sedaj še težko ugotoviti, še posebno kar se tiče spoštovanja mednarodnih pogodb. Isto stališče je predsednik Štoka tudi zagovarjal na četrtkovem vladnem omizju, kjer je predsedujočemu podministru Filipu Bubbicu izročil tudi pisno spomenico. Pri tem se Svet slovenskih organizacij želi zahvaliti vsem predstavnikom Republike Slovenije, ki so poskušali vplivati na deželno vladno, da bi zakon spoštovanje pridobljene zaščitne pravice slovenske narodne skupnosti v FJK.

Tradicionalno srečanje mladih Višarski dnevi

Konec leta so lepo vabljeni mladi na višarske dneve, ki bodo potekali od nedelje, 28., do torka, 30. decembra, na Višarjah. Smučarji in nesmučarji bodo čez dan uživali na snegu (če ga bo kaj), oba večera pa bosta namenjena srečanju z gosti. Prvi večer bo z mladimi slovenist in etnolog dr. Marko Terseglav,

znanstveni sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU v Ljubljani, ki bo spregovoril o osnovah ljudskega pesništva in o stanju slovenske ljudske pesni danes. Drugi večer bo gostja profesorica slovenščine in geografije Damjana Kern, zaposlena na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki bo spregovorila o Slovincih v Kanadi (predvsem o skupnostih v Hamiltonu in Torontu) ter ZDA (o skupnostih v Clevelandu in Lemontu pri Chi-

cagu), ki jih je pred kratkim službeno obiskala. Proti Višarjam bodo krenili z avtomobili v nedeljo zjutraj, program se bo končal v torek po kosilu. Predviden prispevek za nastanitev, hrano in večerni program z gosti je 40 evrov. Dodatne informacije in prijave na tel.: +386 (0)1 438 30 50 (ob delavnikih od 8. do 15. ure). Lahko pa tudi po e-pošti: rafaelova.druzba@siol.net. *Projekt finančno podpira Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.*

Slovenski veleposlanik Mirošič v Rimu Govor je bil o težavah slovenske manjšine

Slovenski veleposlanik Iztok Mirošič se je v četrtek, 20. novembra 2014, na ministrstvu za notranje zadeve italijanske republike sestal z namestnikom ministra za notranje zadeve Filipom Bubbicom, tudi predsedujočim delovnemu omizju pri italijanski vladi za slovensko manjšino, s katerim se je pogovarjal o aktualni problematiki, povezani s slovensko manjšino v Italiji.

Veleposlanik Mirošič je v zvezi z aktualnimi temami slovenske manjšine v Italiji ter v luči sestanka delovnega omizja za slovensko manjšino, ki bo potekal prihodnji teden v Rimu, sogovorniku prenesel pričakovanja Slovenije, da bo v zvezi z reformo lokalne samouprave v AD Furlaniji Julijski krajini upoštevan poseben status slovenske manjšine in da

bo raven zakonske zaščite za slovensko manjšino, skladno z zaščitnim zakonom in medna-

rodnimi pogodbami, ostala vsaj nespremenjena. V pogovoru se je veleposlanik Mirošič dotaknil tudi potrebe po ureditvi sistema financiranja slovenske manjšine, opozoril je na finančno problematiko Primorskega dnevnika in izrazil pričakovanje za njeno rešitev ter

apeliral k čimprejšnjemu koncu aktivnosti za vzpostavitev spominskega parka Visco. V zvezi z ustavno reformo in reformo volilne zakonodaje v Italiji je veleposlanik Mirošič izrazil pričakovanje Slovenije, da bo Italija pri reformi ustrezno upoštevala določbe zaščitnega zakona o olajšanem zastopstvu predstavnikov slovenske manjšine v italijanskih predstavniških telesih. Slovenija pričakuje od Italije ustrezno pozornost pri zagotavljanju uresničevanja pravic slovenske manjšine.

Pomočnik ministra Bubbico je slovenska stališča sprejel v vednost in obljubil konstruktivno pomoč italijanske vlade v prizadevanju za dobrobit slovenske manjšine v Italiji in za nadaljevanje odličnih odnosov med državama, katerih bistveni del sta prav manjšini. Zavzel se je za odprto in konstruktivno razpravo z manjšino na zasedanju delovnega omizja prihodnji teden v Rimu. Ob koncu pogovorov je veleposlanik Mirošič sogovorniku izrazil sožalje slovenske države ob številnih žrtvah in gmotni škodi, ki so jo povzročile nedavne poplave na severu Italije.

Kulturni dom Gorica

Predavanje o prednostih dvojezičnosti

“Dvojezičnost predstavlja veliko več kot poznavanje dveh jezikov: ob kulturnih, socialnih in praktičnih prednostih, ki jih ima, pripomore tudi k povečanju možganskih sposobnosti posameznika in torej k izboljšanju družbe”. Tako je menila jezikoslovka Antonella Sorace, ki že vrsto let živi na Škotskem in je od leta 2008 dejavna v Edimburgu pri projektu za promocijo večjezičnosti v Evropi; 26. novembra je predavala v goriškem Kulturnem domu o prednostih dvojezičnosti. Srečanje z naslovom *Dvojezičnost-naložba za družine in družbo*, ki je bilo deležno precejšnjega zanimanja, je potekalo ob odprtju Centra Večjezičnost velja, ki so ga 25. novembra

znanstvenih raziskav ta mnenja nimajo nikakršne osnove, je poudarila Soracejeva. **Dvojezične osebe so miselno prožne in bolj pozorne** Obratno, študije pravijo, da otroci že v materinem tre-

tnejši od enojezičnih, vendar so boljše opremljeni, ko morajo upravljati informacije, ki so med sabo v določenem konfliktu”. Da se omenjene prednosti razvijejo, je seveda potrebna družbena naklonje-

predali namenu v Rožni Dolini blizu Nove Gorice. Po začetni predstavitvi je Soracejeva omenila, kako je še do pred nedavnim bilo dokaj razširjeno prepričanje, da dvojezičnost dejansko škodi, ker naj bi onemogočala posamezniku dobro usvajanje obeh jezikov. “Raziskave to zanikajo in potrjujejo pozitivne prednosti dvojezičnosti: medtem ko so socialne, kulturne in praktične prednosti poznane, o jezikovnih in kognitivnih prednostih se ne ve veliko”, je obrazložila znanstvenica. Dvojezičnost spremlja žal še veliko predsodkov. Nekateri mislijo, da dva jezika otroke zmedeta; zaustavlja razvoj drugih delov možganov; škodita spoznavanju glavnega jezika šole; da obstaja “koristna” in “nekoristna” dvojezičnost itd.: na osnovi rezultatov

buhu znajo jasno ločevati jezika staršev, četudi sta si le-ta zelo podobna. Dvojezični otrok obvlada dva jezikovna sistema in torej temeljiteje razume, kako so nasploh jeziki strukturirani. Dalje, v primerjavi z enojezičnim otrokom se dvojezični z večjo lahkoto nauči tretjega in četrtega jezika ter brati. Med nejezikovnimi sposobnostmi dvojezičnega otroka je italijanska jezikoslovka poudarila zmožnost zgodnejšega spoznavanja (v primerjavi z enojezičnim) in torej spoštovanja zornega kota drugega. Dvojezične osebe označujeta tudi večja miselna prožnost in pozornost: pri pogovoru morajo namreč selektivno “izključiti” drugi jezik in zaradi tega si lahko privoščijo manjšo raztresenost. “Dvojezični otroci - je menila Soracejeva - niso inteligen-

nost dvojezičnosti. Gojenje dvojezičnosti ni koristno le v otroštvu, pač pa v vsem življenju; v starosti pripomore h kasnejšemu pojavljanju prvih simptomov senilne demence in podobnih bolezni. Znanstvenica je tudi opozorila, da za možgane, “ki so demokratični”, so vsi jeziki enakovredni: dvojezičnosti torej ne ločujemo na vrednostne kategorije: narečje iz zakotne gorske doline je zato enakovredno angleščini. Dvojezičnost v družini zahteva prizadevanje in doslednost; oba jezika morata biti v skupnosti spoštovana in jim torej mora biti namenjena vsa potrebna pozornost. Center Večjezičnost velja, ki so ga odprli v Rožni Dolini, predstavlja 12. tovrstni center na evropskih tleh.

ARC/MCH

Povejmo na glas

Odločnejše proti nasilju nad žensko

Ob nedavnem dnevu boja proti nasilju nad ženskami, ki ga je leta 1981 prvič uvedla Organizacija združenih narodov, osupli ugotavljamo, kako je teh srmostnih dejanj še vedno ogromno in celo vse več. Lahko je vsa pozornost zadnjega obdobja namenjena pedofiliji, pa je nasilje nad ženskami nekako v drugem planu, čeprav je vnebovpijoče. Kaj je res mogoče, da tega pojava nismo odločnejše zaježili oziroma odpravili? Kaj človeku še vedno kažejo nagoni, in to do takšne mere, da se nad žensko spozablja in jo tudi ubije? Bolje bi bilo reči, kaj nagoni še vedno kažejo moškemu, v prvi vrsti seveda spolni nagon, ki se mu pridruži želja po posedovanju in dobesednem gospodovanju nad lastno ženo in takšno ali drugačno življenjsko partnerko? Raziskava Agencije Evropske unije za temeljne pravice ugotavlja, da vsaka tretja ženska po svojem 15. letu doživi fizično ali spolno nasilje, večinoma v družinskem krogu. Vsaka tretja ženska je bila v otroštvu deležna fizičnega ali spolnega nasilja s strani odrasle osebe, več kot polovica žensk je žrtev spolnega nadlegovanja in kar dve tretjini jih ne prijavijo hujšega partnerjevega nasilja. Skoraj polovica žensk je pod pritiskom psihičnega nasilja, se pravi javnega poniževanja, prepovedi zapuščanja hiše in zaklepanja, groženj z nasiljem, gledanja pornografije pod prisilo. Višek vsega tega so umori, od katerih se jih blizu polovice zgodi v prvih treh mesecih od trenutka, ko je ženska zapustila svojega partnerja. Pred

dvema letoma je bilo v Italiji 112 takšnih umorov, lani 140, letos pa v prvih šestih mesecih že 76. Tisto, kar pa je pri vsem tem nemara najbolj osupljivo, je dejstvo, da je pojav nasilja nad ženskami popolnoma in dosledno transverzalen, enako navzoč v razvitih in nerazvitih državah. Enako ali podobno je prisoten povsod ne glede na različne materialne življenjske pogoje ter versko in kulturno družbeno okolje. Pojav torej ni pogojen z nikakršnimi zunanjimi okoliščinami in je izključno zajet v primaren odnos med ženskim oziroma moškim bitjem. Pri tem seveda ni mogoče mimo stoletnega in tisočletnega zatiranja žensk v preteklosti, ko je bila v veljavi miselnost treh nemških črk k, po katerih je ženska le za kuhinjo, otroke in cerkev, o načinu njenega življenja pa odloča moški. Ta miselnost še ni povsem izumrla, saj omenjena evropska raziskava kaže, da je največ nasilja s strani tistih moških, ki so tudi danes proti emancipaciji ženske in proti priznanju njene enakovrednosti in svobode. To pa je že kratenje temeljnih človekovih pravic. Kaj torej storiti? Tovrstno nasilje je kot vsako drugo nasilje nesprejemljivo in nevezdržno, zato bi se mu morali na vseh ravneh dosti odločnejše zoperstaviti. Nujno bi morali problem uvrstiti med najpomembnejše vzgojne cilje, da bi se moška bitja v večji meri zavedala nevarnosti svojega nagona. Če le-ta ni oplemeniten s strpnostjo oziroma duhovnostjo, je lahko smrtonosen.

Janez Povše

Negativno stališče deželnega tajništva SSK

Deželni svet FJK je izglasoval zakon, ki postavlja pod vprašaj prihodnost občin

Deželni svet FJK je v sredo, 26. novembra, pozno zvečer izglasoval reformo krajevnih uprav s 23 glasovi večine, svetnika iz mešane svetniške skupine Claudio Violino in Giovanni Barillari sta se vzdržala. Opozicijski svetniki Ljudstva svobode-Forza Italia, Autonomia responsabile, Nuovo centro destra-Fratelli d'Italia in gibanja M5S pa so protestno zapustili dvorano Deželnega sveta že pozno popoldne. Deželni svetnik SSK in podpredsednik deželnega sveta FJK Igor Gabrovec se ni udeležil glasovanja in to tudi utemeljil, saj njegov zadnji predlagani popravek, s katerim bi se 32 občinam s seznama zaščitnega zakona dovolilo, da se samostojno odločijo za vstop v unijo ali za skupno upravljanje javnih storitev in služb. Popravek je bil odbit z 18 glasovi proti, vsi ostali pa niso glasovali. Brez opravičila pa se glasovanja nista udeležila svetnika Mauro Travanut (PD) in Stefano Pustetto (SEL). Deželni zakon o reformi krajevnih uprav tako določa ustanovitev t. i. medobčinskih teritorialnih združenj za zadovolnitev potreb občanov; v le-ta se morajo obvezno vključiti občine izpod 5000 prebivalci (izpod 3000, če so vključene v gorsko skupnost). Za občine nad 5000 prebivalci je vključitev v unije nujna, če hočejo imeti prispevke dežele. Vsaka unija mora imeti najmanj 40.000 prebivalcev oziroma 30.000, če so v uniji občine, ki pripadajo ali so pripadale gorskim skupnostim. Ozemlje unije mora sovpadati z ozemljem zdravstvenih podjetij. Na unije, ki postanejo prave pravne osebnosti, se prenesejo nekatere občinske pristojnosti, ostale pa jih občine opravljajo skupaj znotraj unije. Pokrajine in gorske skupnosti so na podlagi tega zakona dokončno ukinjene, njihove pristojnosti pa prenesene delno na deželo, delno na občine oziroma unije. Izvolitev takega zakona je zadovoljno pozdravila deželna predsednica Debora Serracchiani, ki si je najbolj prizadevala, da se zakon čim prej odobri. Stranka Slovenske skupnosti, ki si je od vsega začetka prizadevala za radikalno izboljšanje zakona na podlagi načela ohranjanja avtonomije odločanja občin, pa je izrazila negativno mnenje in veliko zaskrbljenost za prihodnost krajevnih uprav. V tiskovnem sporočilu deželnega tajništva SSK so namreč izpostavili, da "so že od prvih osnutkov jasno in odločno izrazili stališče, s katerim so opozarjali, da združevanje občin v nove enote neizogibno trešči v specifiko obmejnega pasu naše dežele, kjer je zgodovinsko prisotna slovenska manjšina. Posegi predstavnikov stranke so glasno opozarjali, da nas ščitijo državni zakoni in tudi mednarodni sporazumi, evropske konvencije in sama ustava. Na tej podlagi so se občine, ki so vključene v območje izvajanja zaščitnega zakona, razvile v posebne oblike upravljanja s povsem svojimi specifikami. Njihova naloga je odgovarjati

potrebam manjšine in njihov cilj mora biti ščititi, ohranjati in razvijati upravno avtonomijo narodno-jezikovne skupnosti". Prav zaradi tega so pri SSK prepričani, da "s prisilnim združevanjem izgine avtonomija upravljanja manjšine na njenem naselitvenem ozemlju in se razvojeni njena prisotnost, saj pride do nujnega združevanja tudi z večjimi občinami izven območja zaščite".

Vse te skrbi so predstavniki SSK in njeni izvoljeni upravitelji izpostavili pristojnemu odborniku Panontinu, ki je nekatere pripombe sicer

upošteval, vendar ogrožja zakona ni hotel spremeniti. Temeljna zahteva SSK je bila, "da bi za občine, ki so vključene v območje zaščite po zakonu 38/2001, ohranili možnost upravljanja storitev s konvencijami, ki jih predvideva državna zakonodaja, in jim s tem priznali svobodo odločanja in torej pravico in dostojanstvo, da se ohranijo kot aktiven in suveren subjekt razvoja v prostoru". Zakonski osnutek, ki je bil vložen v deželni svet FJK, presenetljivo ni imel nobene navedbe glede zaščite slovenske manjšine na podlagi zakona 38/01. Ta hudi spodrsilaj je bil odpravljen v pristojni deželni komisiji, kjer je, kot navajajo pri SSK, "večina na Gabrovčev predlog sprejela določilo, da se občinam z zaščitene območja pri risanju občinskih združenj izrecno priznava možnost odstopanja od dveh osnovnih kriterijev. Se pravi od ozemeljske kontinuitete in od številčnih parametrov glede obsega prebivalstva, kar nudi bistveno večji manevrski prostor za sklepanje Slovencem prijaznejših občinskih navez. Poleg tega je bil sprejet popravek, ki ga je predložil sam odbornik Panontin, ki nastajajoča združenja občin obvezuje, da prevzemajo vse obveze zaščitnega zakona, ki urejajo vidno dvojezičnost in pravico do uporabe slovenskega jezika v javni upravi". Stranka SSK si je po svojem deželnem svetniku Igorju Gabrovcu poskusila zakonski osnutek še dodatno izboljšati med obravnavo v deželnem svetu FJK. Deželno tajništvo SSK namreč navaja, "da zahtevo, da se lahko naše občine svobodno

odločijo, ali naj sploh pristopijo k unijam, ne da bi bile zaradi tega prikrajšane finančnih dotacij ali doživljale kakršnokoli obliko oškodovanja, je deželni svetnik Gabrovec ponovno formaliziral z amandmajem k 54. členu zakona. V svojem posegu je Gabrovec ponovil, da mednarodne pogodbe in evropski dokumenti o varstvu narodnih manjšin morajo biti zadosten in dovolj prepričljiv razlog, zaradi katerega lahko 32 dvojezičnim občinam od Milj do Trbiža priznamo pravico, da odločajo, če sploh pristopiti k unijam". Žal je ta popravek večina zavrnila, pri tem je volil proti tudi slovenski deželni svetnik Stefano Ukmar, ki je nerazumljivo očital Sloveniji, naj bi prva kršila mednarodne sporazume. Po tem dogodku se predstavnik SSK Igor Gabrovec ni več udeležil nadaljnjih glasovanj. Ob koncu tiskovnega sporočila deželno tajništvo SSK izraža veliko zaskrbljenost nad prihodnostjo občin, saj "bo posledica te reforme postopno izginotje današnjih uprav in manjšinskih izvoljenih predstavnikov v njih. Župani bodo imeli vse manj pristojnosti, popolnoma nepotrebne pa bodo postale vloge občinskih svetnikov in odbornikov". Veliko vprašanj vzbuja tudi način, kako je

potekal postopek sestavljanja in sprejemanja te deželne reforme, ki je po mnenju SSK "bil speljan trmasto in v nasprotju s temeljnimi pravicami narodne manjšine, na katere je poleg stranke opozoril tudi paritetni odbor in sama Republika Slovenija". Zakon pa bo imel lahko tudi mednarodne posledice, saj po mnenju SSK "novi deželni zakon krši 7. člen posebnega Statuta, priloženega Londonskemu sporazumu, ki ga je potrdil 8. člen Osimskega sporazuma, ter 16. člen Konvencije sveta Evrope o varstvu manjšin, 14. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah, poleg 6. člena ustave, 28. člena zakona 38/2001 ter osnovni razlog za posebno avtonomijo Dežele FJK po ustavnem zakonu 1/1963. Tvega se tudi nespoštovanje zakona 38/2001, saj ni nobene gotovosti, ali bo lahko deželni zakon nadgradil državnega o zaščiti slovenske manjšine, na tem področju namreč ohranja država izključno pristojnost. S tem pa, da zakon daje v možni tržaški uniji Trstu 15 glasov, vsem ostalim občinam skupaj pa samo 10, krši tudi razmerje, ki ga je ustavno sodišče zakoličilo, ko je razveljavilo prejšnji volilni sistem za tržaško pokrajino". Žal, je v tej zgodbi še enkrat prišla na dan nesposobnost slovenske narodne skupnosti, da doseže poenoteno stališče, pri tem je potrebno izpostaviti politično stališče slovenske komponente v Demokratiški stranki, ki je po svojem deželnem svetniku menila, da je neumestno spoštovati veljavno mednarodnih sporazumov, in v tem na tej točki bi se morala odzvati tudi Republika Slovenija.

Slovenske šole in predvsem problem pomanjkanja kadrov je bila tema, na katero je opozorila predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila, pri tem pa je naglasila negativne posledice zaprtja pokrajinskih šolskih uradov v Trstu in Gorici. Na dan je prišlo tudi glasbeno šolstvo, ki še vedno čaka na odprtje slovenske sekcije pri tržaškem konservatoriju Tartini in v tem smislu naj bi šolsko ministrstvo pripravilo primeren predlog. Pri vladnem omizju je prišlo v ospredje tudi vprašanje reforme volilnega sistema. Po mnenju navzočih je nujno, da se uresniči 26. člen zaščitnega zakona 38/01, ki predvideva izvolitev slovenskih predstavnikov v italijanski parlament. Predsednik SSO Štoka je tudi na tej točki podministra Bubbica opozoril, da je edina pravno utemeljena možnost, da se v volilni zakon vnese evropski model, kot je že sedaj v veljavi v deželnem volilnem zakonu. Podrobna obrazložitev pa je tudi zabeležena v noti, kjer so navedeni kritični pogledi deželne reforme krajevnih uprav. Vladno omizje je obravnavalo postopek ovrednotenja taborišča v Viscu, finančne težave Primorskega dnevnika in vprašanje pedagoške svetovalke za slovenske šole v FJK.

Stran je pripravil Julijan Čavdek

Kratke

Ministrski svet zasedal v nedeljo in ponedeljek

Italijanski Ministrski svet, ki je zasedal v nedeljo, je odobril spremembe v državnem proračunu za obdobje 2015-2017, ki jih je sprejela Poslanska zbornica in so bile dogovorjene s Komisijo EU. V ponedeljek pa je bila na vrsti poenostavitev javne uprave na področjih digitalnega občanstva, sociale in zdravstva, davkov, gradbeništva ter podjetništva v obdobju 2015-2017.

Državna sredstva za javne uprave iz zakona 482/99

Javne uprave v FJK, kot to predvideva sklep deželnega odbora št. 2164 z dne 14.11.2014, lahko do 15. decembra predstavijo prošnje za finančni prispevek na podlagi čl. 9 in 15 državnega zakona 482/1999 za zaščito zgodovinskih jezikovnih manjšin v Italiji. Zaradi finančnih rezov, ki so prizadeli sredstva, namenjena deželam in krajevnim upravam za leto 2014, je deželni odbor FJK odločil, da bo razpoložljiv denar namenil prvenstveno za zagon oziroma nadaljnje delovanje jezikovnih okenc. Zakon 482/99 je bil izglasovan za uresničitev čl. 6 italijanske ustave in splošnih načel, ki jih določajo evropske in mednarodne ustanove za varstvo manjšin. V tem smislu so sredstva, predvidena po zakonu, namenjena za zagotovitev in olajšanje uporabe manjšinskih jezikov v uradih javne uprave.

Deželnemu odborniku Gianniju Torrentiju so vrnili vse zadožitve

Konec prejšnjega tedna je tržaški sodnik za preiskave Luigi Dainotti arhiviral sodni postopek, ki je zadeval deželnega odbornika Giannija Torrentija. Konec preiskave z arhiviranjem je predlagal sam preiskovalni sodnik Federico Frezza. Istega dne je deželna predsednica Debora Serracchiani vrnila odborniku vse zadožitve, ki zadevajo kulturo. Deželni odbornik Gianni Torrenti, ki je tudi odgovoren za vprašanja narodnih in jezikovnih manjšin v deželi FJK in predseduje deželni posvetovalni komisiji za Slovence, je bil od meseca avgusta pod sodno preiskavo zaradi domnevnih nepravilnosti pri uporabi javnih sredstev za kulturne dejavnosti. Čeprav je takrat ponudil odstop, ga predsednica Serracchiani ni sprejela in Torrentija obdržala v odboru brez zadožitve za kulturo. Od petka naprej pa Torrenti lahko spet polnopravno opravlja svoje delo v sklopu deželnega odbora FJK.

Deželna uprava bo vnaprej izplačala državne finančne prispevke iz zaščitnega zakona

"Finančne prispevke slovenskim društvom, organizacijam in ustanovam, ki jih država letno zagotavlja na osnovi zaščitnega zakona 38/2001, bo že z začetkom novega leta vnaprej blagajniško zagotovila Dežela. S tem uprava odgovarja na težave, ki se leto za letom ponavljajo zaradi že predvidljivih zamud v Rimu, od koder so nakazila Deželi prihajala šele sredi leta in večkrat celo kasneje, kar je naše organizacije in ustanove spravljalo v hude likvidnostne težave, omejevalo njihovo delo in od njih nemalokrat zahtevalo dodatne nepotrebne stroške zaradi najemanja bančnih posojil", pojasnjuje deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki je v okviru pete stalne komisije o tem večkrat spregovoril tudi odborniku za kulturo in manjšinska vprašanja. "V letošnjem finančnem zakonu, ki je v obravnavi prve stalne komisije v razširjeni obliki in ga bo deželni svet dokončno sprejel pred božičnim premorom, je tako izrecno zapisano, da je deželna uprava pooblaščen, da primarnim ustanovam (naštete so v točkah 3, 4, 5 in 6 člena 18 deželnega zakona 26/2007) vnaprej izplača državna sredstva v višini sedemdesetih odstotkov lanskim dotacij, in to še pred odobritvijo državnega finančnega zakona. Gre za zalogaj, ki je vreden približno polčetrtil milijon evrov letno za triletnje 2015-2017", pravi podpredsednik deželnega sveta Gabrovec, ki izraža zadovoljstvo ob konkretnem ukrepu v korist naše skupnosti, kateremu morajo v dokončnem besedilu zakona slediti še nekateri drugi.

Na notranjem ministrstvu v Rimu

Tudi vladno omizje o vprašanju reforme krajevnih uprav v FJK

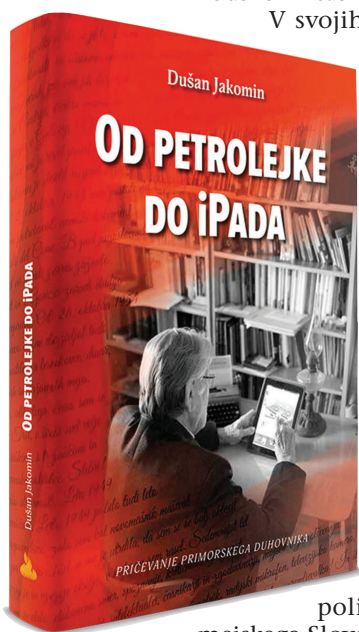
Deželna reforma krajevnih uprav, nov volilni zakon in spremembe v postopku prenašanja sredstev iz zakona 38/01 so bile glavne teme vladnega omizja, ki je zasedalo v četrtek, 27. novembra 2014, na notranjem ministrstvu v Rimu. Omizje je vodil podminister Filippo Bubbico, za slovensko narodno skupnost iz FJK so bili prisotni predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila, oba predsednika krovnih organizacij Drago Štoka (SSO) in Rudi Pavšič (SKGZ), predsednik družbe DZP-PRAE Bojan Brezigar in Livio Semolič, ki je zastopal Tamaro Blažina. Sestanka so se udeležili še deželni odbornik in predsednik deželne posvetovalne komisije za Slovence Gianni Torrenti in vladna komisarka ter tržaška prefektinja Francesca Adelaide Garufi. Sicer do konkretnjših odločitev ni prišlo, izpostavljena pa so bila nekatera pomembna vprašanja, ki jih je predsedujoči podminister

Bubbico sprejel v vednost. V ospredju je bilo vprašanje reforme krajevnih uprav v FJK, kjer so se pokazale določene razlike, saj je deželni odbornik Torrenti podčrtal dejstvo, da so bile v deželni zakon vnese norme, ki ščitijo slovensko manjšino, medtem ko je bil predsednik SSO Drago Štoka mnenja, da je reforma pomanjkljiva v tem, da občinam odvzema avtonomijo pri odločanju. V tem smislu je podministru Bubbicu izročil posebno pisno noto, v kateri so podrobno nanizane vse kritične točke zakona, pri katerih bodo verjetno kršene zaščita slovenske manjšine in mednarodne pogodbe. Zaradi dosedanje prakse dodeljevanja prispevkov iz zakona 38/01, ki je slonela na treh postavkah, je vladno omizje obravnavalo možnost, da bi se omenjene postavke združile v eno samo, kar bi omogočilo razdelitev sredstev na podlagi konkretnih potreb in tudi boljše ter učinkovitejše koriščenje.

Od petrolejke do iPada

Pričevanje duhovnika Dušana Jakomina

Dušan Jakomin vse svoje življenje in delo namenja zamejskim Slovencem. Je predan duhovnik, ki vsakogar navduši s svojo živahnostjo, razumnostjo in treznostjo, kakršnih je sposoben le človek, ki se bliža 90. jubileju. Prav takšno je njegovo pisanje. Pravi, da je v starejših letih veliko pri svoji mladosti; njegovi spomini so čisti in jasni, zato so dogodki opisani, kot bi se zgodili danes: "Ne z namenom, da mi bralec mora verjeti. Verjemi, če hočeš. Poskušal sem biti dosleden, pošten do sebe in do bralca. Ničesar nisem olupševal". V knjigi opisuje igrivo otroštvo, odhod iz rodnega Sv. Antona v Trst, težke semeniške čase, likvidacijo, ki mu je bila

namenjena, a je namesto nje leta 1949 pel novo mašo. Nadaljuje s spomini na duhovniško službovanje v zamejstvu, opisuje kulturni razcvet Trsta po vojni ter svojo zborovodsko in časnikarsko službo.

V svojih zapisih ostaja iskren pričevalec minulih časov. Njegova beseda je preprosta, sporočilo pa aktualno in kritično. Knjiga izhaja ob njegovi letošnji 65-letnici mašništva in 90. rojstnem dnevu, ki ga bo praznoval januarja 2015. Spomini Dušana Jakomina sodijo na knjižno polico vsakega zamejskega Slovenca, saj so, kot piše Jože Možina, dragocen dokument slabo znanih razmer v slovenski Istri pred drugo svetovno vojno, predvsem pa delovanja in doživljajsega sveta primorskega duhovnika, ki je do današnjih dni pravza-

prav Čedermac, duhovni varuh svojega ljudstva /... / Knjiga je tudi odlično darilo ob prihajajočih praznikih. Knjiga stane 19,90 evrov in bo na razpolago pri Založbi Mladika, ulica Donizetti 3 (3. nadstropje), Trst, in v Katoliški knjigarni, Travnik 25, Gorica. Lahko pa jo naročite tudi na št. 00386 (0)5 6117220 oz. 00386 (0)59099 099 ali po spletu: www.knjigarna.ognjisce.si. Recenzijski izvod lahko naročite po el. pošti (marjetka.pездир@ognjisce.si) z ustreznim utemeljitvijo. Nekaj strani iz knjige je v pdf. obliki na voljo tudi na spletni strani Ognjišča: http://knjigarna.ognjisce.si/zivljenje_zivljenjepisi.html Prav tako intervju z avtorjem iz aktualne izdaje Ognjišča: <http://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/63-gost-meseca/2520-dusan-jakomin-zamejski-duhovnik> Pri Ognjišču so počaščeni, da so lahko izdali pričevanje Dušana Jakomina, še bolj pa si želijo, da se dober glas o njem širi naprej. Vabljeni ste zato vsi, da razširite dobro vest ne samo o knjigi, ampak predvsem o njegovem življenju in delu.

Dvojno slavlje pri Marijinih sestrah v Gorici

Marija mati Cerkve in Cerkev mati ljudem!

Pri Marijinih sestrach čudodelne svetinje v Gorici je bilo 27. novembra res praznično. Na ta dan se namreč omenjene redovnice spominjajo iste dne izpred 184 let, ko se je sestra Katarina Labouré prikazala Devica Marija in ji naročila izdelavo svetinje, po kateri bodo ljudje deležni velikih milosti. Pri popoldanski zahvalni maši v čudoviti kapelici redovne hiše na Korzu Italija so se številni navzoči s hvaležnostjo spomnili tudi 50. obletnice redovnih zaobljub s. Veronike Saksida. Goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli, ki je vodil so-maševanje ob zvestem mašniku msgr. Oskarju Simčiču in g. Jožetu Zupančiču z Mirenskega Gradu, je v homiliji povedal, da je pred leti bil v kapeli osrednje hiše usmiljenk na ulici Rue de Bac v Parizu, kjer je s. Katarina imela tri videnja. To posebno Marijino razodetje ima veliko lepega povedati tudi danes, je dejal. Najprej gre za posebno vez med Marijo in Cerkvijo: Marija je rodila Jezusa; Cerkev, ki ima Marijo za svojo mater, pa rodi kristjane. "Roditi kristjane je danes zelo pomembno, saj ni samo

po sebi umevno". Nadškof je navedel nekaj nič kaj rožnatih podatkov o številu rojstev in krstov v Gorici v zadnjih letih: menda je krščenih manj kot 70% otrok. Danes je morda primerno prositi Marijo, da bi Cerkev še znala biti mati, da bi krščanska skupnost znala predlagati ljudem pot vere. Čudodelna svetinja nadalje govori o vezi med Marijo in križem: križ je osrednja skrivnost našega odrešenja. Govori o našem grehu in naši hudobiji, govori pa tudi o tem, kako se je Gospod spustil v brezno našega greha, da bi nam dal življenje. "Križ ni nikdar ločen od vstajenja". Marija je stala pod križem, potem je bila priča vstajenja. Praznik čudodelne svetinje govori tudi o vezi med Marijo in nami, je nadaljeval msgr. Redaelli. Evangeljski odlomek o čudežu na svatbi v Kani Galilejski pripoveduje tudi o tej preprosti in nežni pozornosti Marije do ljudi, do veselja dveh novoporočencev. "Pozorna je tudi do najmanjših vsakdanjih stvari vsakogar izmed nas". Marija je na neki

način povezana tudi z Evropo, je še povedal nadškof. Dvanajst zvezd s svetinje je prisotnih tudi na evropski zastavi. To so zvezde iz knjige Razodetje. Evropski svet je med drugim prav 8. decembra 1955 sprejel dvanajst zvezd kot simbol Evrope. "Je to slučaj"? Papež Frančišek je bil nedavno v srcu Evrope, v Strasbourgu; tam je poudaril, da je "Evropa stara in utrujena: tudi mi smo del te stvarnosti". Zdi se, da je Evropa izgubila sposobnost predlagati ljudem kaj lepega in pomembnega. Frančišek je zato poudaril, kako je važno spet odkriti lastne korenine. "Kdor jih namreč prereže, ne bo videl sadov". Zato moramo Marijo prositi, da bi naša Evropa, ki ima korenine tudi v krščanski veri, spet našla moč in voljo, da bi zgradila kaj lepega. Predvsem naj nas reši, kot pravi sveti oče, kulture potrošništva in odmetavanja, v katero smo zapadli. Vedno več je namreč ne le odmetavanja nepotrebnih stvari, ampak celo oseb: nerojenih otrok, bolnikov, ostarelih, prizadetih, revnih, priseljencev, ki bežijo pred smrtjo... Tej kulturi se moramo postaviti proti in se jasno odločati za kulturno služenja in pozornosti do dostojanstva vsake osebe. Zato "prosimo Marijo, da bi res bila mati Cerkve, da bi Cerkev bila mati". Po obredu so gostoljubne sestre bogato pogostile vse prisotne. / DD

Težave s svetim obhajilom (2)

Množično obhajilo in nič spovedi

Obhajilo dandanes, kot pravijo, "gradi občestvo", "povezuje župnijo", tudi zato, ker je maša postala "občestveno praznovanje", kjer je kot občestvo mišljena predvsem pri maši zbrana skupina ljudi in nič več. Toliko bolj lahko to trdimo, glede na to, da se praktično o vsaki aktivni skupini v župniji govori, da je "živo občestvo". Toda v resnici je pri sveti maši, zlasti pa pri prejemu svetega obhajila, vprašanje, koliko je kdo kot posameznik v občestvu s Cerkvijo v najširšem pomenu – koliko je torej v edinstvi z Bogom, nebeško in očiščujočo se Cerkvijo ter s Cerkvijo na zemlji (ki je položila orožje in se raje odločila za potovalno agencijo), kjer je zlasti pomembna spravljenost z okolico in svojimi najbližnjimi. Za kogar to ne velja, ne bi smel pristopiti k obhajilu. Jezuit p. Janez Poljanšek nam je na duhovnih vajah lepo dejal, kako vernik s svojim "Amen" na duhovnikov besede "Kristusovo telo", potrdi tudi to, da je v edinstvi s Cerkvijo, da je njegova vest na mestu. V praksi pa so zadeve precej drugačne, saj tisti, ki niso zares v edinstvi s Cerkvijo in "v občestvu" z njo, veselo pristopajo k obhajilu, četudi živijo, kot se danes reče, "v partnerski zvezi" (takšni in drugačni), če so le civilno poročeni... Takšnih ljudi se seveda ne sme izključevati, treba je biti strpnosti do njih, zato pa jih "občestvo" tudi veselo, bratsko in popolnoma sprejme medse in jim celo zaupa določene naloge

v župniji, za katere se je nekdanja zahtevala tudi moralna neoporečnost – lahko so organisti, zborovodje, pevci in še kaj. Toda, resnici na ljubo, ob nedeljah takšnih ljudi po naših cerkvah ni veliko, prej zelo malo. Zato se tudi nekateri sprašujemo (ne bojte se, nisem sam, ki to počnem!), ali je potrebno tako veliko ukvarjanje s civilno ločenimi in ponovno poročenimi, ko pa so

njim pa seveda evharistije in pokore. Gremo še naprej in bomo rekli, kako je izginil sam koncept greha, ki je seveda eden od temeljnih v krščanski veri in brez katerega se vse skupaj vsebinsko izprazni. Že smo kot Ninivljani pri preroku Jonu, ki niso znali "med svojo desnico in svojo levico" (Jona 4,11). Ne moremo kar reči, da so pač ljudje slabotni in ignorantski, zato pa jim bomo vseeno podelili zakramente, predvsem sveto evharistijo. Kakšen kriterij je to? Zdi se na las podobno permissivni vzgoji, katere katastrofalne sadove sedaj žanjemo. Izkušnja in zgodovina nas učita, kako kriterij "odprtosti" ne prinaša rezultatov. Evangelizacija, o kateri se toliko govori, je predvsem v učenju osnov verskega nauka in v uvajanju drugačnega pogleda na svet in življenje, večnostnega pogleda. Kako je lahko neki podeželski župnik spreobrnjen eno od najpomembnejših varietetskimi francoskih pevk 19. stoletja Eve Lavalliere samo tako, da jo je vprašal, ali kdaj pomisli na pekel. Seveda je pevk vedela, o čem župnik govori – pisalo je v katekizmu, ki se ga je učila kot deklica. O poslednjih rečeh, smrti, sodbi, nebesih in peklu, se danes ne govori in pridiga več. Koliko se skrbi tudi za to, da bi se ljudje naučili vsebin vere, dobrih navad in izročila, kakor tudi molitve?

Andrej Vončina

S. Veronika Saksida in nadškof Redaelli

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (5)

Dom telesa

Ko razmišljamo o sebi in našem življenju, ne moremo mimo telesa, ki nam je dano in je naše najbolj uporabno sredstvo, včasih pa tudi ovira. Sveto pismo opisuje Boga kot lončarja, ki je iz gline oblikoval človeško telo. Potem mu je vdihnil oživljajočega duha in ga postavil v rajski vrt. Telo je sicer podobno drugim predmetom, vendar je tudi različno od njih. Večkrat zasledimo dve skrajni drži v odnosu do telesa. Prevladujoča miselnost daje telesu prevelik pomen in gleda na ljudi zgolj skozi njihova telesa. Niso pa redki primeri, ko telesa podcenjujejo, jih mučijo ali pa jih imajo zgolj za vir užžitkov. Kar smo, smo v telesu, ki pa si ga nismo dali sami, ampak nam je bilo podarjeno. Zato ga moramo sprejeti in v njem živeti. Zelo pomembno je, da poslušamo njegovo govorico in se v njem dobro počutimo. Pravijo, da je telo ogledalo našega življenja, misli, čutenja in duha. Če prav skrbimo za telo, potem tudi prav živimo, ljubimo, upamo. Vse je torej povezano s telesom, po njem smo tudi podobni drug drugemu, obenem tudi različni. Po telesu stopamo v odnose z drugimi ljudmi in v svet, čuti in zaznava okolje, je kot nekakšno okno v zunanjo stvarnost. Po telesu nas tudi drugi spoznavajo.

Sicer pa je telo kot hiša naše osebe, dom je, kjer smo varni, ljubljene in sprejeti. V njem poslušamo Božjo govorico in okušamo njegovo bližino. Adam se je v telesu pogovarjal z Bogom, priznaval ga je za njegov izvir in počitek, v katerem bo našel svoj mir. Res so naša telesa krhka glina, ki jo tarejo mnoge težave, toda ta glina nosi dragocenega duha. Zato doživljamo v svojih telesih veselje in bolečino, v njih moremo slaviti Boga in se med seboj povezovati. Prav v odnosu s Bogom zares spoznamo in razvijemo sebe v svojem telesu. Bog nam je namreč zaupal telo kot nalogo, da se v svobodi uresničimo v svojem telesu. Papež Benedikt XVI. je govoril o telesu kot okvirju svobode. Če želimo biti pristni in zdravi, moramo v svobodi sprejeti svoje telo in vse, kar smo. Potem bo telo živelo in se ohranjalo ob podpori duha in ljubezni. Še posebej zakrament svete evharistije nam pomaga pri tej stvari, ki se bo na nov način nadaljevala tudi preko smrti. Obenem pa ohranjamo spoštljiv odnos do teles naših umrlih, ker so bila tempelj Božjega Duha in gradila naše osebe.

Primož Krečič

NAJVEČJA LJUBEZEN

SINDON 2015

ARMANDO TESTA

NAJVEČJE PRIČEVANJE NAJVEČJE LJUBEZNI

SLOVESNA RAZSTAVA SINDONA

19. APRIL - 24. JUNIJ 2015 V STOLNICI V TURINU

OB DVESTOLETNICI ROJSTVA DON BOSKA BO SVETI SINDON RAZSTAVLJEN V TURINSKI KATEDRALI.
NA SPLETNEM PORTALU NAJDETE VSE POTREBNE INFORMACIJE.

**VSTOP JE BREZPLAČEN, REZERVACIJA OBVEZNA NA PORTALU
WWW.SINDONE.ORG**

Kratke

Doživet koncert v spomin na Bernardko Radetič

V soboto, 22. novembra, je bil v cerkvi sv. Nedelje v Selcah pri Ronkah koncert v spomin na prezgodaj preminulo zagnano kulturno delavko Bernardko Radetič. Pripredili sta ga društvi Jadro in Tržič v sodelovanju z župnijo sv. Lovrenca. Glasbenega večera, ki so ga izoblikovali organist Mirko Butkovič, sopranistka Enza Pecorari in altistka Mirjam Pahor, se

je udeležilo kar precej občinstva, ki ga je uvodoma pozdravila predsednica društva Tržič, v katerem je bila Radetičeva dolga leta gonilna sila. Zbranim je pozdrav izrekel tudi domači župnik Renzo Boscarol, iskren prijatelj slovenske narodne skupnosti na tem koščku goriške pokrajine. Prisotna sta bila še odbornica za kulturo na trziški občini Paola Benes in pokrajinski svetnik Fabio Delbello. Na programu najavljenega klarinetista Luce Masse žal ni bilo, ker je zbolel. V cerkvi so se podoživeto slišale sakralne skladbe različnih avtorjev, in sicer izbor iz Pergolesijevga dela Stabat Mater, Kristus je vstal anonimnega avtorja iz 15. stoletja, Muffata "Aria per l'elevazione", Vierneja "Elevazione", Arija J. S. Bacha Also hat Gott die Welt geliebt iz Kantate BWV 68, Mendelssohnova Arija iz Oratorija Elije, ob koncu pa še Faurejeva Ave verum. Po doživetem koncertu so se udeleženci zbrali v bližnji gostilni, kjer se je razvil prijateljski klepet.

Kongres sekcije SSK za Sovodnje ob Soči

Kongres sekcije SSK za Sovodnje ob Soči je prinesel pomembne organizacijske in programske novice, ki bodo spremljale krajevno politično delovanje slovenske stranke za naslednja tri leta. Kongresno omizje je vodil načelnik svetniške skupine SSK v sovođenjskem občinskem svetu Julijan Čavdek, ki je udeležencem orisal splošno stanje krajevne sekcije od letošnjih volitev do danes. V prvem delu se je osredotočil na delovanje svetniške skupine SSK v občinskem svetu, v nadaljevanju pa je poudaril, naj bi se okrog nje ustvarila skupina ljudi, ki bi skrbeli za stalno informiranje glede potreb na območju in za sooblikovanje političnih smernic v razmerju do delovanja občinske uprave. Tako sestavljen nov odbor bo imel tudi glavno vlogo, da si prizadeva za pridobivanje novih članov. Čavdek je prisotnim orisal še zelo skrb vzbujajočo prihodnost za slovenske občine zaradi nove reforme krajevne uprave, ki jo je pripravil deželni odbornik Panontin. Kot zadnjo, a obenem najpomembnejšo točko je izpostavil izvolitev novega sekcijskega tajnika in pri tem predstavil kandidature Igorja Tomsiča. Sledila je živahna razprava, na kateri so bili obravnavani različni vidiki, od vprašanja prihodnosti občin, nevarnosti krčenja demokracije do potrebe, da SSK aktivno deluje med občani. Razprava se je končala z glasovanjem; Tomsič je bil soglasno izvoljen za novega tajnika sekcije. Pri tem so se vsi zahvalili dosedanjemu tajniku Kristianu Tommasiju, ki sicer ostaja v odboru sekcije. Nov odbor sovođenjske sekcije SSK sestavljajo štirje občinski svetniki, in sicer Julijan Čavdek, Igor Tomsič, Gemma Kovic in Tatjana Devetak, pridružili pa se jim bodo še Martina Šolc, Branko Černic, Kristian Tommasi in Matjaž Ulian. Kongres sovođenjske sekcije SSK je tudi določil delegate za goriški pokrajinski kongres SSK, ti so Benjamin Černic, Nerina Devetak, Martina Šolc in Kristian Tommasi, delegati so avtomatično tudi štirje občinski svetniki.

Društvo Jadro / Uspešen tečaj

Na sedežu društva Jadro v Ronkah je v novembru ob četrtkih potekala delavnica za aranžiranje slik iz suhega cvetja. Tečaj je vodila gospa Vilma Cotič iz Standreža. Vsaki tečajnici je dala kartonček, zavitek s suhim cvetjem in folijo za prevleko. S seboj je vsakič prinesla nekaj svojih izdelkov, da so tečajnice lahko razumele, kako se sestavlja slika po kvadratih. Domačinke so se kmalu navdušile in vsaka je po svojem okusu sestavila na kartončku lepo tihožitje, ki je primerno za unikatno voščilnico, zanimiv bralni znak ali kot kartica z imenom za označenje

prostora pri praznični mizi. Društvo se zahvaljuje gospe Vilmi, ki je svoje umetnine že razstavila na več koncih Goriške in seveda tudi v Ronkah, zadnjič v juniju. Obiskovalke tečaja so se tako navdušile, da bodo odslej pridno nabirale liste raznih barv in spomladi tudi pisano cvetje ter vse to posušile po navodilih gospe Vilme, da bodo lahko nadaljevale to zanimivo ročno delo. Zahvala gre tudi njenemu možu, ki jo je spremljal in pomagal pri izdelovanju malih umetnin. / Štefaniya Pahor

Iz beležke goriškega nadškofa

Msgr. Redaelli se bo v soboto, 6. decembra, ob 16. uri udeležil srečanja o izzivih družine v župnijskem domu S. Michele v Trziču. V nedeljo, 7.12., bo ob 20.30 prisoten v trziški stolnici ob blagoslovitvi orgel.

Kard. Franc Rode na Srečanju pod lipami v Gorici

"Od naše notranje moči je odvisno, kakšna bo naša prihodnost"

Še en izvrsten gost na srečanju pod lipami v Gorici: v torek, 25. novembra, se je v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Krožka Anton Gregorčič goriška javnost v Komorni dvorani kulturnega hrama srečala s kardinalom Francem Rodetom, velikim izobražencem in prodornim mislecem s kozmopolitsko širino. Najvišjemu predstavniku slovenske Cerkve je založba Družina ob 80. rojstnem dnevu, ob koncu septembra, izdala knjigo Radost in lepota vere. Z avtorjem zanimivih razmišljanj o duhovnih, kulturnih in zgodovinskih vprašanjih se je na goriškem večeru pogovarjal msgr. Renato Podbersič.

Kardinal Rode se je rodil leta 1934, maja 1945 je z družino zapustil Slovenijo: najprej so šli v Avstrijo, leta 1948 pa v Argentino. Na Gorenjskem so bili v začetku vsi na strani partizanov, je dejal. Bili so pač za odpor proti Nemcem, za OF. Po letu 1943, po zlomu Italije, ko se je meja med Gorenjsko in Ljubljansko pokrajino odprla ter so začele prihajati informacije o tem, kaj se dogajalo na Dolenjskem in Notranjskem in kakšna državljanska vojna je razsajala v tem delu Slovenije, o krutih pobojih civilistov in celih družin, se je ljudem zastavljalo vprašanje vesti: ali si lahko na strani tistega, ki počenja to zlo? Odločitev za odhod iz Slovenije je bila "moral-

na odločitev, ne politična", je dejal kard. Rode. Leta 1945 so šli, ker se niso strinjali s tem, kar je prihajalo. "Vedeli smo, da je partizanstvo v rokah partije; to v začetku ni bilo jasno". O partiji se je v Sloveniji takrat marsikaj vedelo, npr. kaj se je dogajalo v Mehiki, v Španiji med državljansko vojno, v Rusiji in predvsem Ukrajini. "Ideja, ki smo jo imeli o komunizmu, je bila skrajno negativna". Komunizem je ogrožal življenje nedolžnih ljudi, takih, ki so bili mogoče potencialni nasprotniki oblasti. Iz tega strahu je takrat veliko družin odšlo iz Slovenije. Osebnost je odhod iz domovine pomenil kardinalu "izredno veliko bolečino brezdomstva, bolečino begunstva, izgubo doma in domovine in občutek tujstva v svetu". Če bi bil ostal v komunistični Sloveniji, kakšne perspektive bi imel kot otrok katoliške družine, se je vprašal. "Verjetno ne toliko možnosti, kot mi jih je dejansko potem dala tujina". Podobno je veljalo tudi za kard. Alojzija Ambrožiča, ki je imel veliko možnosti

foto ddp

"v svobodnem svetu v Avstriji in potem v Severni Ameriki. Njegovo življenje je postalo zelo plodno in je v čast ne samo kanadski Cerkvi, ampak tudi v ponos slovenski". Zelo iskerno je kard. Rode povedal: "Argentinskega naroda nisem preveč cenil, pač pa cenil deželo, neizmernost pampe, izredno lepe pomladi, velike reke, večje in svetlejšje sonce, kot ga poznamo v Evropi, tisto renesančno atmosfero zelo intenzivnega življenja, ki smo ga živeli kot mladi v Argentini". In vendar tam ni videl perspektiv za svoj intelektualni razvoj niti za duhovno življenje. "Odločitev, da zapustim Argentino, je bila ena najboljših, kar sem

jih sprejel v svojem življenju". V Sloveniji ga imajo bolj za Francoza, "ampak jaz sem veliko bolj Francoz kot Argentinec. Več časa sem živel v Franciji in se tam tudi formiral; v Argentini sem bil samo dober sedem let". Leta 1952 je stopil v bogoslovje misijonske družbe-lazaristov, leta 1957 je izrekel večne zaobljube. Študij je nadaljeval na Gregorini v Rimu in nato na Katoliškem inštitutu v Parizu, kjer je bil leta 1960

posvečen v duhovnika. Tri leta kasneje je tam doktoriral iz teologije. Za misijonsko družbo se je odločil, ker so imeli lazaristi pred vojno nekaj sto metrov od domače hiše svojo postojanko: tam so delovali "mladi, dinamični in simpatični duhovniki", ki so bili tudi družinski prijatelji. "To me je pritegnilo, da sem se odločil za vstop k lazarištom". V začetku se je Rode v samostanu lazaristov v Rimu zelo težko vživel v načih njihovega življenja: "Vse skupaj se mi je zdelo preveč strogo, premalo je bilo svobode". Bila so zadnja leta papeža Pija XII., tedaj "je bilo v Cerkvi vse precej 'zategnjeno'".

/ dalje na str. 14

Kostanjevica na Krasu / Revija otroških zborov

Razigrano prepevanje na reviji DoReMi

V prenatrpani dvorani Kulturnega doma v Kostanjevici na Krasu je v petek, 28. novembra, potekala druga revija otroških pevskih zborov Občine Miren-Kostanjevica DoReMi, ki jo je organiziralo Kulturno društvo Stanko Vuk. Večer, na katerem so nastopili otroški in mladinski zbori iz občine ter - kot gost - Otroški zbor Emil Komel iz Gorice, je bil res živahen in veselje prirediteljev in župana Mavricija Humarja; ta je namreč dejal, da je revija, ki je prvič potekala lani v Temnici, že obrodila sadove.

Letos je stopilo na oder in razveselilo občinstvo kar 170 otrok. Župan se je zahvalil glasbenim mentorjem za vzgojo otrok, "saj petje dela naš narod prepoznaven" in "pevske družine je še vedno velika vrednota", zaradi česar se nam ni treba bati. Ravnateljica mirenske osnovne šole Danijela Kosovel je še poudarila, da glasba zdravi in spodbuja duha, saj, "kdor poje, slabo ne misli". Pisani - kot balončki na odru - so bili nastopajoči otroci in mladi, ki so se odlično izkazali. Svoje

foto ddp

znanje in veselje do petja so z ljudskimi in umetnimi, starejšimi in sodobnejšimi pesmicami pokazali Otroški pevski zbor OŠ Miren-Kostanjevica (dir. Zdenka Komel, klavir: Anica Furlan, harmonika: Miha Spačal), Otroški zbor Emil Komel iz Gorice (dir. Damijana Čevdek Jug, klavir: Elisabetta Cavaleri) in Mladinski zbor Kras iz Opatjega sela (dir. Mojca Ivanc), Otroški pevski zbor Glas iz Bilj (dir. Ingrid Praz-

nik, kitara: Robi Rolih), Mladinski pevski zbor OŠ Miren (dir. Zdenka Komel, klavir: Anica Furlan, harmonika: Miha Spačal), Otroški zbor Emil Komel iz Gorice (dir. Damijana Čevdek Jug, klavir: Elisabetta Cavaleri) in Mladinski pevski zbor Kras iz Opatjega sela (dir. Pavel Pahor). (več fotografij na www.noviglas.eu)

Sv. Gora / Maša za nadškofa Sedeja
Msgr. Sedej, pravi pastir goriške Cerkve

Goriška Cerkev se je v petek, 28. novembra, z mašo v Marijini baziliki na Sveti Gori spomnila na goriškega nadškofa Frančiška Borgio Sedeja, ki se je rodil pred 160 leti in umrl na isti dan pred 83 leti. Slava se je udeležilo okrog 25 duhovnikov z obeh strani meje, poleg nadškofa Carla Redaellija sta bila navzoča upokojeni nadškof De Antoni in koprski škof Jurij Bizjak. Maša je bila priložnost, da smo se spomnili pastirja goriške Cerkve med tragedijo prve svetovne vojne, ki je globoko zaznamovala naše kraje.

Tu se je nato vzpostavil nov državni red, pod vprašaj so se postavila prejšnja ravnanja in razmerja med različnimi narodnostmi, kulturami in jeziki, je v homiliji poudaril msgr. Redaelli. Zadeve so se še stopnjevale s prihodom fašizma, uveljavljanjem nacionalizmov in ideologij, ki so bile proti-človeške še prej kot proti-krščanske: vse to je privedlo do še večje tragedije druge svetovne vojne. Ta je povzročila hude rane, ki se še po več desetletjih s težavo zdravijo. Msgr. Sedej je bil med vojno in po njej "pravi pastir te Cerkve".

foto ddp

Bil je pastir v evangelijskem smislu. Po vojni si je prizadeval za ponovno - gmotno in duhovno - obnovo, trdil se je, da bi zagotavljal pravice vseh in vzpostavljati vzdušje mirne sprave v spremenjenih politično-institucionalnih razmerah. Za to mu morata biti goriška nadškofija in koprška škofija hvaležni. Spomin na vojno naj se spremeni v moli-

tev in prizadevanje za dar miru. Če ne delamo za mir, bo kdo drug delal za vojno. Če nismo stalno budni, kmalu in z veliko lahkoto prevladajo sile delitve, sovraštva in nasprotovanja. "Spomin na to, kar se je zgodilo pred sto leti, naj spodbudi vsakega izmed nas, da vzame nase svoje odgovornosti do miru. Gospod naj nam podeli svoj mir"! / DD

ŠTANDREŽ Ob praznovanju vaškega zavetnika

Praznična nedeljska sv. maša in podelitev klasa Majdi Zavادلav

Ves prejšnji teden se je v Štandrežu ob godovnem dnevu sv. Andreja apostola, domačega farnega zavetnika, zvrstilo več srečanj za poglobitev duhovnosti, pa tudi kulturnih prireditev, ki so jih kot vsako leto pripravili štandreška župnija sv. Andreja apostola, PD Štandrež in društvo skultura 2001. Višek praznovanja je bila slovesna sv. maša na sam praznik sv. Andreja ap. v nedeljo, 30. novembra 2014. V prostorni farni cerkvi, ki jo krasijo čudovite poslikave Toneta Kralja, se je zbralo veliko vernikov. Na koro so zelo ubrano in občuteno peli pevci Cerkevnege mešanega pevskega zbora Štandrež pod vodstvom Tiziane Zavادلav in ob orgelski spremljavi Silvana Zavادلava. Vstopna pesem je seveda zazvenela v čast sv. Andreju, ob koncu pa se je oglasila pomenljiva adventna *K nebu povzdignimo* Brede Šček. Praznično mašo je vodil g. Božo Rustja, tudi on srebrnomašnik kot štandreški župnik, dekan Karel Bolčina, ki je prisrčno pozdravil gosta, mu čestital ob jubileju duhovništva in spomnil, da je g. Božo tudi urednik revije Ognjišče in izdajatelj veliko knjig. Nekatere so bile na voljo kupcem na stojnicah pred štandreško cerkvijo, kjer je bila božična tržnica, na kateri so ponujali sladke dobrote, pa tudi lepe adventne venčke, ki so jih izdelali otroci na sobotni jutranji adventni delavnici. G. Rustja se je v homiliji navezal na evangelij o tem, kako je Jezus povabil Andreja, "prvozanega", kot o njem pravijo pravoslavci, ki ga postavljajo pred brata sv. Petra, naj hodi za njim. Sv. Andrej se je srečal s Kristusom in je takoj še svojega brata povabil, naj hodi za Jezusom. To je sporočilo za nas: naj hodimo za Kristusom in na to pot naj zvabimo še druge. Kristus se namreč tudi nam, kot se je tedaj ubogim ribičem, približuje v drobnih vsakdanjih stvareh. Spoznavati ga moramo sredi

enoličnosti vsakdana. In kot sta sv. Andrej in sv. Peter vse zapustila in šla za Kristusom, tako se moramo tudi mi celostno predati Gospodu, z vsem srcem in vso dušo. "Naj nam sv. Andrej izprosi, da bomo tudi mi pozorni na Božja povabila, na njegov klic in da se bomo celostno odzvali nanj in še druge vodili h Gospodu", je svoje misli sklenil g. Rustja.

Foto DP

Po občuteni mašni daritvi, pri kateri sta berili prebrala Majda Zavادلav in Samo Zavادلav, otroci pa so prinesli darove, je g. Bolčina povabil vernike na slovesne večernice (napovedana tombola po njih je odpadla) in spomnil, da se s to nedeljsko sveto mašo začena jubilejno leto za štandreško skupnost, in sicer obeležitev 50-letnice župnijskega doma. Za to veliko pridobitev, za katero ima velike zasluge pok. župnik Jožef Žorž, se bodo Štandrežci celo leto zahvaljevali Bogu. K prvi vrsti klopi je nato pristopil predsednik društva skultura 2001 Marjan Breščak in sveda podelil letošnje priznanje *klas 2014* za posebne zasluge na vzgojnem in kulturnem področju Majdi Zavادلav, ki je kot vzgojiteljskemu delu popolnoma predana učiteljica na pot učenosti pospremila kar nekaj generacij otrok, kot vneto kulturnica, predvsem kot ljubiteljska igralka, pa podarila gledalcem ničkoliko komedijskih likov, ki so se živo izrisali v njeni vsakič temperamentni igri. V utemeljitvi, ki jo je prebral Breščak, je zapisano: "Majda Zavادلav se je rodila 1. 1949 v Volčah pri Tolminu. V

Štandrež se je preselila nekaj tednov po rojstvu. Tam je obiskovala osnovno šolo, srednjo in učiteljsko je končala v Gorici. Po uspešno opravljenem natečaju v Trstu je poučevala nekaj let v Devinu, Štavntru in Gorici. V šolskem letu 1978-79 je začela poučevati na OŠ Fran Erjavca v Štandrežu, kjer je ostala do upokojitve 1. 2007. Poleg šolskega

paj z Božidarjem Tabajem, v Škofji Loki l. 1999. Igra Stara garda, v kateri nastopajo Majda Zavادلav, Božidar Tabaj in Marko Brajnik, je l. 2004 prejela najvišje priznanje in prvo nagrado na Linhartovih srečanjih, na katerih je tekmovalo nad 150 gledaliških skupin iz vse Slovenije in zamejstva.

Z mladimi je večkrat pripravljala prizore ob miklavževanjih. Še danes stalno obiskuje slovenske vrtce in osnovne šole na Goriškem in otrokom pripoveduje in prikazuje razne pravljice". Erika Nardin pa je poslušalce seznanila še z besedilom na samem priznanju. Majdi Zavادلav je čestital goriški župan Ettore Romoli in se ji zahvalil za vse, kar je napravila v dobrobit skupnosti. Ob županu sta bila tudi go-

Z leve: nagrajena Majda Zavادلav, Marjan Breščak, Erika Nardin in goriški župan Ettore Romoli (foto DP)

pouka je z učiteljem Ivom Bolčino pripravljala vsakoletne šolske prireditve in slovesnosti ob poimenovanju štandreške osnovne šole po Franu Erjavcu leta 1980 in ob proslavi 150-letnice štandreške šole l. 2007. Poleg šolskih obveznosti je zelo aktivna na kulturnem področju. Več let je pela pri otroškem zboru pod vodstvom Elvire Chiabai, 18 let pa pri mešanem zboru Štandrež. Posebno aktivna in uspešna je na dramskem področju. V štiridesetih letih je odigrala 57 predstav, v katerih je večkrat imela glavno vlogo. Prejela je številna priznanja in nagrade. Najprestižnejša je nagrada na državni ravni za ljubiteljske igralce, ki nosi ime po Stanetu Severju in so ji jo izročili, sku-

riška občinska svetnika iz vrst SSk Marilka Koršič in Božidar Tabaj. Zavادلavova je ob zahvali povedala, da je presrečna ob prejetju tega priznanja, a je ob tem tudi pomislila: "Ojej, taka priznanja dobijo stari"! A nekdo ji je v nedeljo zjutraj rekel: "Bodi vesela, da si prva mladenka, prejemnica klase!". Teh besed je bila seveda zelo vesela. Zahvalila se je društvu skultura 2001, njegovega predsednika Marjanu Breščaku, pa tudi vsem prisotnim, predvsem pa svoji družini, ki ji je pomagala pri uresničitvi njenih ciljev, pa še staršem, ki so ji zaupali svoje otroke, da jih je lahko učila, vzgajala in jih vodila pri dramskih dejavnostih. Zahvalo je namenila tudi vsem "vam, ki me spremljate pri gledaliških predstavah, me podpirate; hvala tudi zato, da smo skupaj. Hvala lepa še enkrat za ta izjemni dohodek".

Iva Koršič

V prostorih Pokrajinskih muzejev na Goriškem gradu so minulo soboto predstavili katalog zadnje kiparske delavnice društva skultura, ki jo predsednik tega društva Marjan Breščak in zanesenjaki iz Štandreža prireajo že vrsto let v domači vasi in v Jeremitišču. Izjemno lep kulturni večer je čustveno doživeto uvedla Tiziana Zavادلav na klavirju s Schumanovo skladbo Sanje, ubrano pa je zapel MePZ Štandrež pod vodstvom baritonista Gorana Ruzzierja, ki je tudi nastopil kot pevec. Tanja Rakar, Cristina Marussi, Marjan Breščak, Saša Quinzi in Jurij Paljk so predstavili ličen katalog, ki ga je oblikoval Franko Žerjal, umetniki Maria Eterna Baratta iz Salerno, Aurora Folloni iz Codroipa, sestre Daniela in Maria Teresa Cetani iz Matere, kamnoseška skupina Manče, Franc Kocjan iz Novega mesta, Nivea Kofol iz Ljubljane, Sisto Lombardo iz Bielle, Michele Petruz iz Doberdoba, Tjaša Remec iz Dutovelj, Aleksander Starc s Kontovela in Nika Šimac iz Vipave pa so prejeli iz rok Marjana Breščaka kataloge. Občinski odbornik Stefano Ceretta, predstavnik Fundacije Goriške hranilnice Giuseppe Bragaglia, župan občine Šempeter-Vrtojba Milan Turk s podžupanom Ivom Podbersičem, dekan Karel Bolčina in msgr. Renato Podbersič pa so lepi kulturni prireditvi dali z nagovori in s svojo prisotnostjo priznanje, ki si ga zasluži.

Članice društva "Poc" iz Ajdovščine so v Štandrežu, v sklopu praznovanja vaškega zavetnika, postavile razstavo Čarobnost keramike. Kdor si jo je lahko ogledal (žal je trajala samo od srede do nedelje!), se je lahko prepričal o kako-vosti izdelkov, ki so se razlikovali po motiviki in tehniki. Razstavljene so bile tudi glinene jaslce, ki so jih pod vodstvom Vesne Bratina in Nadje Lešnjak, prav tako članice društva "Poc", ustvarili otroci, ki v Štandrežu obiskujejo sobotni verouk.

Obvestila

SKRD Jadro vabi na predstavitev knjige *Le origini dell' occidente* nel segno di Belino prevod knjige Belinov kodeks Iva Petkovska. O delu in avtorju bodo spregovorili zgodovinarja Valentino Roiatti (Videm) in Claudio Barberi (Trst) ter lektorica Anita Callea. Za glasbeno spremljavo bo poskrbel Edoardo Zotti iz Ronk. Predstavitev bo v četrtek, 4. decembra 2014, ob 18. uri v konferenčni dvorani tržiškega kulturnega konzorcija, Trg Unita' 24 v Ronkah.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič vabita v četrtek, 4. decembra, na novo srečanje pod lipami o temi "Ladinska skupnost v pokrajini Belluno in projekt evroregije Alpejskega loka". Gosta večera bosta predsednik ladinske skupnosti Danilo Marmolada in sociolog Diego Cason. Oba sta člana avtonomističnega gibanja BARD. Srečanje bo potekalo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž s pričetkom ob 20. uri.

Letniki 1934 vabijo soletnike na praznovanje, ki bo v nedeljo, 7. decembra, ob 11. uri z udeležbo pri maši v cerkvi v Gabrijah. Po maši si bodo nazdravili in se slikali. Ob 13. uri bodo priredili srečanje s kosilom pri Kogoju v Biljah. Udeleženci se obvezno morajo prijaviti po tel.: 0481 532092 (Emil D.) ali 0481 882285 (Ivič K.).

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja tradicionalno prednovoletno silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Pineti pri Gračeju. Prijava sprejemajo po tel.: 0481 882183 (Dragica V.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Obvezno na račun 20 evrov.

V palači Locatelli v Krminu je do 18. januarja 2015 na ogled razstava Laure Grusovin "Alle fronde dei salici". Urnik: od četrta do sobote od 16.00 do 19.00, ob nedeljah od 10.30 do 12.30 in od 16.00 do 19.00.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

Resna gospa nudi pomoč v gospodinjstvu in nego starejšim osebam od 4 do 6 ur na dan. Tel. št. 0038641390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Dobrosrčna upokojenka iz Kozine z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam 24 ur dnevno. Tel. št. 00386 40 621 424 (iz Italije) ali 040 621 424 Slo (mobi).

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 5.12.2014 do 11.12.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 5. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 6. decembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 7. decembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 8. decembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 9. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 10. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Fran Erjavca, narodnjak in naravoslovec I del - Izbor melodij.

Četrtek, 11. decembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabi na

revijo otroških in mladinskih zborov
MALA CECILIJANKA

ponedeljek, 8. decembra 2014, ob 15. uri
Kulturni center Lojze Bratuž

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Poklon prof. Lojzki Bratuž ob jubileju

Sodelujejo predstavniki Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm prof. Marija Pirjevec, prof. Olga Lupinc in prof. Neva Zaghet.

Glasbeni poklon bodo oblikovali
gojenci SCGV Emil Komel

Četrtek, 11. decembra 2014, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Izpolnjena tiha želja male deklice

Miklavžev sneg

Nika je imela rada sneg. Bila je štiriletna deklica z živahnimi očki, pegicami, raztresenimi vsepovsod po obrazu, še najbolj po ličkih, in s pšeničnimi neukrotljivimi lasmi, ki jih je mamica skušala ujeti v kitke ali šop. Bila je vesele narave, zgovorna kot klopotec in vesela kot velikonočni pirh, a v mesecu novembru je postajala vse bolj otožna. Z mamico in očkom je obiskovala pokopališča, tudi tisto, na katerem je počival njen predragi dedek, ki ga je imela zelo rada, ker ji je pripovedoval pravljice in zgodbe iz svoje mladosti. Kak mesec je minil, kar so ga izgubili, in zato so bili vsi okrog nje precej žalostni. V sivih in kratkih novembrskih dneh so se pogovarjali tiše, stopicali so po prstih po starem orehovem parketu; ta je včasih zaškripal kot razglašeni klavir ali čistitljivo stari hrošč - to je seveda avto -, ki ga je sosed v svoji delavnici z odvijanjem in privijanjem vijakov, pritrjevanjem novih nadomestnih delov, pa še s čiščenjem in nazadnje z lakiranjem obudil k življenju. Ampak to je bil avto, dedka pa ni bilo mogoče oživiti: Nikino življenje v dobi gospodarskih težav in hudih poplav ni bilo pravljica. Mamica, očka, brata in sestra so bili vsi starejši od nje, ona je bila najmlajša in - hočeš nočeš - se je morala prilagajati njihovim navadam in željam, načrtom in pogovorom. V zadnjem času so se starejši kar prilepili na televizor, Boštjan in Adam na računalnik, Dana pa je vstajala in legala v posteljo s svojo škripajočo violino: hotela je postati violinistka v največjem državnem orkestru.

- Dana, mi pomagaš vezavati telovadne copate? Se mi je zapletla špigeta.

- Nikica, se reče vezalka... nimam časa, mudi se mi na vajo violine, vprašaj Adama!

- Adam, pomagaj mi, dva vozla sta pleveč, ne morem sama...

- Nika, *nehaj razbivat...* Ne vidiš, da sem na face-

booku, pusti me!

- Boštjan, mi pomagaš ti, če mi ne boš, bom povedala mami, ko plide domov!

- Ti sitnica sitna, ne daš miru, pridi sem, da ti odvežem... in zavežem.

- Smak, dam ti poljubček, ti si angelček, moj angelček, ti si pliden, tebi bo Miklavž plinesel, kal si želiš. Ti si edini *kokolo*, vsi *dlugi ste plav lumpi*. Si mu napisal pisemce?

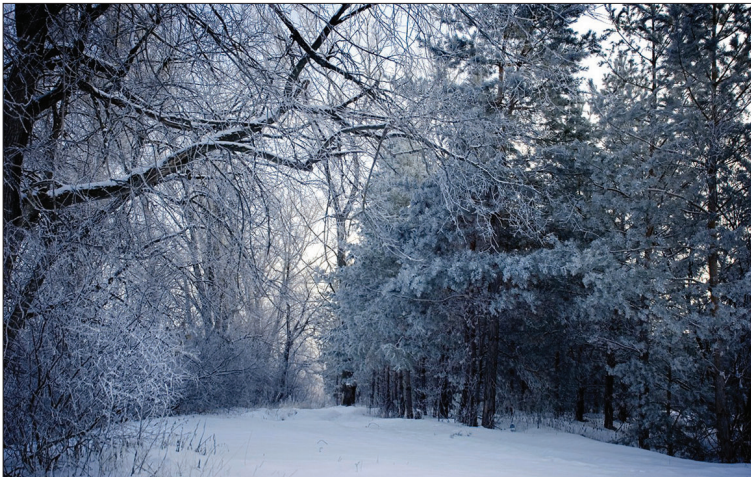
- Sem, sem, in ti miška, si napisala?

Nika se je zamislila. Kako jo lahko vprašujejo, če je napisala pisemce, ko pa ne zna pisati! Nihče nima časa zanjo, da bi ji razložil, kaj pomenijo tiste čacke, po katerih odrasli nekaj govorijo. Oni pravijo, da berejo, očka pravi, da čita. Kaj pravzaprav pomeni čitati, si nekaj izmišljevati, čarati? In brati, kaj pomeni, iskati po tleh in nekaj nabirati? Brati rožice, brati jabolka?

Nekaj ji ni šlo v račun, Miklavž ji je lansko leto prinesel več kartonastih knjig, vse z velikimi mastno tiskanimi črkami. Ona je listala in listala, gledala in gledala, mamica in očka, ki sta bila edina pripravljena brati z njo, pa sta ji pripovedovala zgodbe, v katerih so nastopali vile in škrti, avtomobili in traktorji. Ne, letos ne mara takih daril, rada bi nekaj posebnega. Rada bi sneg. Babica Sonja, ki ima edina veliko, res veliko časa zanjo in pri kateri večkrat prespi ob sobotah, ji je večkrat pripovedovala o hudih zimah, o mrazu, ledu in snegu svojega otroštva. Nika pa v zadnjih letih skorajda ni videla snega.

Na televiziji že, tudi na računalniku, tudi na razglednicah. Zdaj pa že kako leto skoraj ne sneži, zdaj je toplo, zdaj samo dežuje, tudi poplavlja. Babica ji pripoveduje o snegu v mrzlih decembrskih dneh, ko so se otroci, še preden so napisali naloge, zbirali kraj vasi in se z vzpetine nad dolino spuščali s sankami. To je bilo veselo!

Bilo je čudovito, vse naokrog belo, z dreves so visele ledene sveče, na hišnih oknih so cvetele ledene rože. Od daleč je bilo videti rdeče, rumene, mavrične kape, kako so skakale sem ter tja, se lovile, se kepale, slišati je bilo otroški smeh, ki se je nabi-

ral v ogrlice veselja in brezskrbnosti.

Bili so drugi časi. Babica Sonja ni imela ne telefona ne računalnika, samo eno punčko in njen bratec celuloidnega pajacka in vrtavko. A imeli so sneg. Snežinke so naletavale kot kosmi vate, bilo je mraz, da so nohtki v doma spletenih rokavičkah kar pomodrevali. Babica ji je povedala, kako so delali sneženega moža, s korenčkom namesto nosu, z dvema gumboma namesto oči, v roke so mu po-

sadili staro metlo. In potem so, vsi premraženi, a veseli, stekli v hišo pit topli čaj, nato pa pisat naloge, v kuhinji seveda, ki je bila edina segreta. Babica Sonja pravi, da je bilo zelo lepo.

Ej, že vem, plosila bom svetega Miklavža, naj plinese sneg. Punčko, majhno kuhinjo, kocke lego, pa knjige, bazenček za dojenčka, tlicikel, kolo... vse to že imam.

Nobenemu ni povedala za svojo skrivnost, niti pisemca ni pisala (so ga pa drugi zanj), a bila je pridna pridna, ni se cmerila, ni sitnarila, pojedla je vse, ni nagajala Boštjanu, ni nagajala Adamu, ni se obešala na Dano, ubogala je očka in mamico, zgodaj legala v posteljo spat, včasih brez pravljice.

Večerni molitvi pa je vsakokrat dodala tiho prošnjo in pomislila na svojo veliko željo: da bi snežilo, da bi videla, da bi otipala sneg.

Končno je napočil dolgo pričakovani Miklavžev večer, neslišno je pristopicala še noč. Bradati dobrotnik je ponoči razdelil darila ter radodarno in bogato posipal ceste, hiše, drevesa in vrtove z belimi kosmiči. Ko je Nika zelo zelo zgodaj zjutraj stekla pogledat v dnevno sobo, kaj ji je prinesel sveti Miklavž, kar ni mogla verjeti svojim očem. Nove barvice, rdeči škorenjčki, čokoladni obeski za božično drevo in pomaranče z marcipanom in suhimi figami so se s krožnika skoraj izgubili v snežni bleščavi,

ki je sijala skozi okenske šipe. Sveti Miklavž je Niki prinesel najlepše darilo, kar si jih je lahko želela.

- Sneg, sneg, mami, plidi sem, poglej, očka, Dana, Adam, Boštjan, glejte, sneg!

Miklavževo jutro je bilo veliko bolj veselo in svetlo kot prejšnja, bilo je belo kot sneg. Nikine očke pa so od veselja žarele kot lampijončki v beli noči. Bila je srečna.

Majda Artač Sturman

Slovensko stalno gledališče: Trst, mesto v vojni

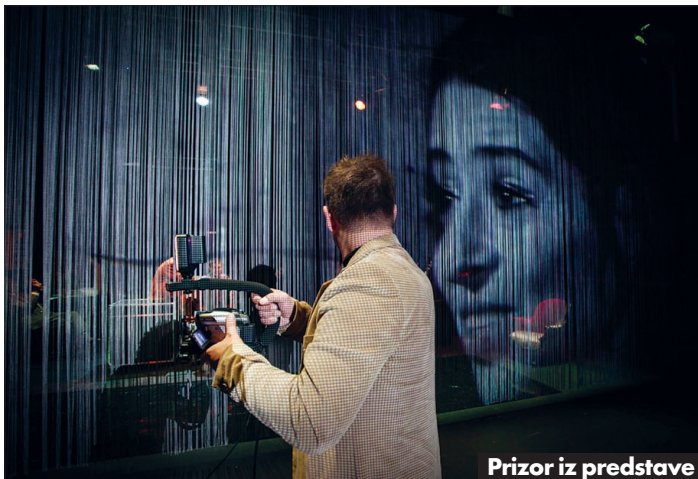
Okruški življenja iz vihnarnih vojnih dni

Z dobršno mero optimizma se je v ponedeljek, 24. novembra 2014, v veliki dvorani goriškega Kulturnega doma začela tudi v Gorici nova gledališka sezona Slovenskega stalnega gledališča Trst, ki želi vselej biti gledališče vseh Slovencev v Italiji, na Tržaškem, Goriškem in Benečiji, kot je zatrdila v pozdravnih besedah predsednica upravnega odbora SSG Breda Pahor. Povedala je, da so letos v goriško abonmajsko kampanjo vložili veliko truda, da bi spet privabili gledalce, ki so se v zadnjih letih precej odtujili od našega gledališča. Občinstva je bilo včasih toliko, da sta bila kar dva večera namenjena vsaki gledališki ponudbi SSG, kot je ob zahvali, da se je število abonmentov zvišalo za 33 odstotkov - letos jih je nekaj nad sto, lani jih je bilo okrog sedemdeset -, dejal predsednik uprave Kulturnega doma Igor Komel. Kar nekaj abonmentov je namreč vpisalo mini abonma s svobodno izbiro predstav. Pri tem je največ zanimanja vzbudila mednarodna gledališka koprodukcija *Nora Gregor - skriti kontinent spomina*, v režiji Nede Rusjan Bric, ki bo 27. marca 2015 v goriškem gledališču Verdi, potem ko je doživela dokaj odmevne premiere v Sloveniji in Avstriji.

Letošnja sezona SSG v Gorici se je začela s predstavo *Trst, mesto v vojni* v režiji Igorja Pisona, ki se je z imenitno odsko postavitevjo dela Maje Haderlap Angel pozabe povsem uveljavil na slovenskem gledališkem prizorišču. Krstno uprizoritev je delo Trst, mesto v vojni, kot dvojezična predstava v koprodukciji SSG, Stalnega gledališča FJK II Rossetti in društva Casa del lavoratore teatrale, ki je bilo pravzaprav pobudnik tega gledališkega projekta, doživela v tržaškem Kulturnem domu 14. novembra v mali dvorani. Prav člani društva Casa del lavoratore teatrale so povabili slovenska in italijanska avtorja, Marka Sosiča

in Carla Tolazzija, naj napišeta tekst, ki bi se nanašal na prvo svetovno vojno ob 100-letnici njene začetka; ta je bil dramatičen uvod v nesmiselno krvavo klanje, ki je terjalo grozljivo število mrtvih in prineslo le vnebovpjočo žalost, obup, razdejanje ne samo mest in vasi, ampak predvsem ljudi, ki so prej stoletja sobivali. Trst je bil svetovljansko mesto, stičišče kultur, ki so ga plemenitile. In ti ljudje različnih narodnosti so bridko okusili opustošenje vojne in žalost ob odhodu mladih fantov in že zrelih

ha, uklenjenega v tesnobe in stiske - in Carlo Tolazzi z besedilom pod naslovom *Il pane dell'attesa (Kruh pričakovanja)*, se z realističnimi trenutki prepletajo lični otenki. Režiser Pison in dramaturginja Eva Kraševac sta skušala dve različni literarni predlogi z različnimi pogledi in značilnostmi strniti v čim bolj homogeno celoto, ki bi s svojo sporočilnostjo, mestoma zelo odkrito in iskreno, enakovredno nagovarjala publiko dveh različnih narodnosti. Ta namera jima je gotovo uspela. Vsebinsko frag-

Prizor iz predstave

mož na fronto, žene, matere, dekleta pa so v strahu in trepetu, upajoč na njihovo srečno vrnitev, skušale na kakšen način preživeti ob splošnem pomanjkanju. Vojna je kruto preizkusila vojake na fronti in njihove svojce v zaledju in jih je "zaznamovala". Ljudje slovenske in italijanske narodnosti so vsak po svoje občutili to gorje in z različnim pogledom opazovali razvoj dogodkov, katerih posledice občutimo še sedaj. V tekstu, ki sta ju vsak s svojega zornega kota in s svojim ustvarjalnim peresom napisala avtorja, Marko Sosič "dramske fragmente" pod naslovom *Kakor v snu* - njegov slog je kot vselej prekrit z razpoznavno poetično tančico, ki razkriva globine človekovega du-

mentarnost sta pa skušala zabrisati "z igro v igri", saj se nam uprizoritev, v kateri nastopajo slovenski in italijanski igralci, kaže kot nastajajoči film, pri katerem režiser snema posamezne kadre, ki so pravzaprav samostojni prizori, večkrat zelo pretresljivi, ker se pač dotaknejo vsakogar. Tisti gledalci, ki smo se že "srečali z Abrahamom", imamo v spominu, čeprav malce zbledel, ker smo jih poslušali kot otroci, še zmeraj pripovedi naših nonotov o grozotah na fronti, pa tudi o tem, kako je bilo hudo v zaledju soške fronte in v begunstvu. Zato se predstava močno dotakne srca, ki ne more razumeti, zakaj je bilo treba te svetovne morije in po njej še druge in tako dalje do da-

našnjih vojnih žarišč ... V tem primeru sploh ne velja latinski pregovor "historia magistra vitae". Človek se prav ničesar ne izuči: iz enih vojnih spopadov sili v svoji nespeti v druge. Pri tem pa vsi trpijo, zmagovalci in poraženci. *Trst, mesto v vojni* ima za protagonista male ljudi, preizkušene zaradi vojnih dogodkov, ki so za vedno zaznamovali njihove usode. O njih ustvarja predstavo oz. film avtor-režiser, ki je prepričan, da bi bila le globoka tišina najbolj spoštljiv poklon njihovemu spominu. Dogajanje je režiser Pison, ki je odbral izbor glasbe in podpisal tudi scenografsko podobo uprizoritve, postavil v glavnem za "zaveso" iz drobnih resic, na katerih se prikazujejo kot videoprojekcije krajinski preblikli in daljni dogodki, a tudi občinstvo, ki tako postane soprotagonist. Lik režiserja je upodobil Primož Forte, ostale nastopajoče dramske osebe pa so, včasih prav ganljivo, osvetlili Nikla Petruška Panizon in Lara Komar kot Slovenki Irina in Agata, gost Tadej Pišek - prvi možki, Slovenec v avstrijski vojski, Maria Grazia Plos - Olga in mati, Italijanka, Massimiliano Borghesi - drugi možki, Italijan v avstrijski vojski, Adriano Giraldo kot možki s kruhom, revež, Maurizio Zacchigna - podjetnik Pittioni, Roberta Colacino - Luisa, mlada žena z dojenčkom, ki ima moža na fronti, in Lorenzo Zuffi kot njen brat Francesco s popolnoma drugačnim gledanjem na dogajanje kot njegov svak.

Igralce je v kostume, odražajoče prikazano zgodovinsko obdobje, odel kostumograf Igor Pahor. Z zanimanjem so si jo v torek, 25. novembra, dopoldne v goriškem Kulturnem domu ogledali tudi naši goriški višješolci. Od 2. do 22. decembra je predstava kot del letošnje ponudbe gledališča Rossetti na sporedu v njegovi dvorani Bartoli.

Iva Koršič

Festival Pixelpoint

O neumetnosti kar 48 umetnikov

Novogoriški festival medijskih umetnosti Pixelpoint je v letošnji 15. ponovitvi k sodelovanju povabil kar 48 umetnikov in umetniških skupin z vseh koncev sveta. Nekateri med njimi bodo med festivalom, ki bo potekal od 5. do 12. decembra, tudi prisotni v Novi Gorici in Gorici, drugi pa se bodo predstavili s svojimi prispevki po spletu. Letošnjo temo NEUMETNOST / NON-ART je razpisal kurator, umetnik Igor Štromajer. Na festivalu se bodo sodelujoči umetniki oz. umetniške

skupine s svojimi projekti, delavnicami, predavanji in performansi predstavili na več lokacijah v Novi Gorici in Gorici.

V zadnjih osmih letih razvijajo festival tudi kot čezmejni projekt, zato so k sodelovanju povabili društvo Lucide iz Gorice. Festival tako vzpodbuja umetniško in teoretsko ustvarjalnost tudi na obmejnem območju ter razvija čezmejno sodelovanje na inventivnem področju medijske umetnosti.

Tudi na Visoki Šoli za umetnost Univerze v Novi Gorici so se ponovno z veseljem odzvali in sprejeli vabilo k sodelovanju. Kurator Igor Štromajer je študente povabil k sodelovanju v več delih festivala, kar so poimenovali kar 3xE (Exhibition, kjer na razstavi sodelujejo magistrski študentje, Event, projekt v javnem prostoru, ki ga pripravljata Inga Mijatović & Luka Pompe, in Exchange, simpozij, kjer pri izmenjavi mnenj in idej sodelujejo študenti prvega letnika programa Digitalne umetnosti in prakse).

Med novostmi letošnjega Pixelpointa so na novinarski konferenci poudarili posebni vodenji ne-umetnikov po razstavi - obiskovalce bosta vodila in jim na svoj način poskušala predstaviti razstavljeni umetniška dela Luka Manojlovič in Šolarka Špela Furlan.

Festival se je uveljavil kot eden najpomembnejših festivalov medijske umetnosti na Slovenskem in si obenem izoblikoval ugled tudi v mednarodnem okolju.

Od začetkov leta 2000 se je dogajanje vzporedno z razvojem računalništva in sodobne informacijske tehnologije razvilo v pravo manifestacijo sodobnih medijskih umetnosti, ki vzpodbujajo ustvarjalno delo z različnimi novimi tehnologijami. Na festivalu se lokalni in širši javnosti predstavljajo ključna dogajanja na področju novejši medijske tehnologije, raznolike, nenehno razvijajoče in spreminjajoče se umetniške prakse, spodbujata se komunikacija ter kritičen diskurz na področju intermedijskih umetnosti, ki že same po sebi delujejo globalno in vedno znova odpirajo nove poglede, nove virtualne svetove. Predvsem v zadnjih nekaj letih se je festival lotil zahtevnega predstavljanja vrhunskih medijskih umetnikov, ki s svojimi deli premikajo meje in razumevanje vloge medijskih umetnosti, zaradi česar se Nova Gorica že umešča na svetovni zemljevid najodobnejšega dogajanja na vznemirljivem, a vedno zahtevnem umetnostnem področju.

Kratke

Evropsko državljansko nagrado sta prejela Rebula in Hribarjeva

Evropskim poslancem iz Slovenije je letos uspelo z obema predlogoma za nagrado Državljan Evrope. Med prejemniki nagrade sta namreč Alojz Rebula, ki ga je predlagalo pet poslancev iz vrst Evropske ljudske stranke (EPP), in Spomenka Hribar, ki so jo predlagali

ostali trije evropski poslanci iz Slovenije. Evropski parlament nagrado Državljan Evrope podeljuje od leta 2008, namenjena pa je posameznikom ali skupinam, ki so si posebej

prizadevali za vzajemno razumevanje in tesnejše povezovanje narodov Evropske unije, bili aktivni na področju čezmejnega sodelovanja ali se vsakodnevno ukvarjali z uresničevanjem načel evropske listine temeljnih pravic v praksi. Kandidate za nagrado vsako leto predlagajo evropski poslanci, pri čemer ima vsak poslanec pravico predlagati eno ime. Nagrajence nato izbere posebna žirija s predsednikom Evropskega parlamenta na čelu.

Akademika, pisatelj in prevajalca Alojza Rebulo je letos predlagalo vseh pet evropskih poslancev iz Slovenije, ki na evropski ravni pripadajo EPP - Milan Zver, Patricija Šulin in Romana Tomc iz SDS ter Lojze Peterle iz NSi in Franc Bogovič iz SLS.

Filozofinjo, sociologinjo, političarko in publicistko Spomenko Hribar so medtem predlagali Tanja Fajon (S&D/SD), Ivo Vajgl (Alde/DeSUS) in Igor Šoltes (Zeleni/Verjamem).

Andrej Jemec 80-letnik

Slikar Andrej Jemec je v soboto, 29. novembra 2014, praznoval 80 let. Umetnik se je sprva posvečal abstraktnemu monokromnemu informelu, pozneje je raziskoval barvne svetlobe in sence, nato neokonstruktivistično modeliranje prostora z nefiguralnimi barvnimi liki in monokromni iluzionizem. Je prejemnik številnih nagrad, leta 1994 je prejel Prešernovo nagrado. Jemec se je rodil leta 1934 v Ljubljani, kjer je leta 1958 tudi diplomiral iz slikarstva na Akademiji upodablajočih umetnosti. Na akademiji je poučeval kot profesor za risanje in slikanje vse do upokojitve leta 1999. V dveh mandatih je bil tudi dekan. Živi in dela v Ljubljani in v Zabreznici na Gorenjskem.

Ukvarja se s slikarstvom, grafiko, risbo, tapiserijo, skulpturo, barvnimi stekli in grafičnim oblikovanjem. Veliko je razstavljal na samostojnih, skupinskih in mednarodnih razstavah. Med drugim je prejel grand prix na 4. grafičnem bienalu v Tokiu (1964), častno medaljo na 3. mednarodnem bienalu grafike v Frechnu (1974), Jakopičevo nagrado v Ljubljani (1975), 1. nagrado na 11. mednarodnem grafičnem bienalu v Ljubljani (1975), srebrno nagrado na mednarodnem trienalu grafike v Osaki (1991) in zlato plaketo Univerze v Ljubljani (1998). Leta 1995 je bil izvoljen v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti kot izredni, leta 2001 pa kot redni član.

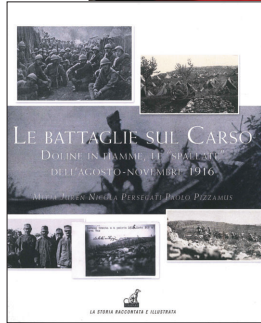
V utemeljitvi Prešernove nagrade leta 1994 so kot značilnost dotedanjega Jemčevega opusa izpostavili ciklično razporejenost v daljša in krajša razvojna obdobja, v katerih je umetnik načenjal in suvereno razreševal aktualno likovno problematiko.

Nova knjiga o spopadih na Krasu
Krvava jesen 1916

Prva svetovna vojna je bila, posebej med Slovenci, dalj časa "nezaželjena" tema, pa čeprav so bile krvave bitke tudi na slovenskih tleh. "Namerni pozabi" je botroval hkrati ideološki naboj v Jugoslaviji (to predvsem po drugi svetovni vojni), ki je prvo svetovno vojno predstavljal in stigmatiziral kot izključno malomeščanski boj držav z liberalno-kapitalističnim ustrojem, ter dejstvo, da je bila poražena Avstro-Ogrska, katere del smo bili tudi Slovenci, v kraljevini SHS obravnavana kot sovražnica.

Mitja Juren, eden od boljših poznavalcev in raziskovalcev prve svetovne vojne v naših krajih, se tudi sam spominja, da so še pred kakimi dvajsetimi leti njega in druge raziskovalce velike morije med 1914 in 1918 imeli malodane za "vojne hujskače". Danes so seveda taka stališča nepredstavljiva, Jurnova radovednost je javnosti razkrila številne neznane vidike vojne. Juren je v zadnjih letih izdal že več publikacij o 1. svetovni vojni.

S sodelavcema Nicolo Persegantiem in Paolom Pizzamusom je v letošnjem letu pri založniku Gaspri editore izdal "Le battaglie sul Carso", knjigo, ki opisuje bitke na Krasu med avgustom in novembrom 1916. Knjigo je nazadnje predstavil v knjižnici v Sovodnjah v torek, 23. novembra, na večeru Krvavi Kras v sklopu torkovih srečanj, ki jih prireja Občina So-

vodnje in Fundacija Goriške hranilnice. Obdobje, ki ga opisuje knjiga in o katerem sta Juren in Pizzamus spregovorila tudi na sovođenjskem večeru, so meseci takoj po padcu Gorice (avgust 1916), ko se

je fronta pomaknila čez Dol z doberdobskega na komenski Kras. Popisana so bojna polja in doline, ki so bile prvenstvenega pomena. Vojakom so namreč omogočale, da so si zgradili skrišališča. In nazadnje, popisana je dinamika boja po frontni črti. Dodana vrednost raziskav, ki jih opravljajo Juren in njegovi sodelavci, je prav v tem, da zapise o vojni in pričevanja iz tistega obdobja sami preverjajo na terenu. Gre za težavno delo, ker je danes narava marsikje že prekrila takratna bojišča. A prav zato je njihovo delo toliko bolj pomembno: gre namreč za preučevanje vojnega območja in iskanje sledi na terenu in ne samo "na papirju". Hkrati gre še podčrtati, da naše območje za take raziskave dalj časa ni bilo dostopno: logika hladne vojne je zaradi zastraženosti mejne črte onemogočala vsako poglobljeno raziskovanje na mejnem območju. Delo, ki ga z raziskovanjem in pisanjem opravlja Juren, je bilo zato v marsičem pionirsko, hkrati pa je z njegovo pomočjo ponovno oživila "pozabljena zgodovina".

skave dalj časa ni bilo dostopno: logika hladne vojne je zaradi zastraženosti mejne črte onemogočala vsako poglobljeno raziskovanje na mejnem območju. Delo, ki ga z raziskovanjem in pisanjem opravlja Juren, je bilo zato v marsičem pionirsko, hkrati pa je z njegovo pomočjo ponovno oživila "pozabljena zgodovina".

Topniški rov na Debeli griži

Glavni topniški rov na Debeli griži je od prejšnjega petka, 28. novembra, spet odprt za javnost. Obiskovalci si bodo na območju, kjer so potekali boji od maja 1915 do avgusta 1916, lahko ogledali rove, ki jih je izkopala

italijanska vojska za namestitev topov, usmerjenih proti sovražnikovi fronti na komenskem Krasu. Italijani so rove začeli graditi po zavzetju Debele griže, septembra 1916. Odprtje rovoev spada v projekt Kras 2014+, njegov glavni pobudnik pa je goriška pokrajina. Odprtja so se udeležili predsednik pokrajine Enrico Gherghetta, podpredsednica Mara Černic in odbornica Vesna Tomsčič ter župani okoliških občin Alenka Florenin (Sovodnje), Fabio Vizintin (Doberdob), Elisabetta Pian (Zagaj) in podžupan Enzo Boscarol (Gradišče). Navzoče je pozdravila Mara Černic, ki je poudarila zadovoljstvo, da so se rovi ponovno odprli. Odprtje je kulturno oplemenitil saksofonist Tomaž Nedoh, za voden ogled je poskrbel Gabrijel Sfiligoj iz društva Juliaest.

30. Slovenski knjižni sejem
Naše založbe so se
lepo predstavile

V nedeljo, 30. novembra 2014, se je sklenil letošnji jubilejni, 30. Slovenski knjižni sejem, ki poteka vsako leto v Cankarjevem domu v Ljubljani in privablja v slovensko prestolnico veliko ljubiteljev knjige iz vseh sredin, tudi naše. Letos se je na sejmu predstavilo 100 razstavljavcev, zvrstilo pa se je več kot 200 spremljevalnih dogodkov, med njimi tudi skupna predstavitev slovenskih založb iz Italije pod naslovom Slovenska knjiga v Italiji. V dvorani Lili Novy so v sredo, 25. novembra, o slovenski knjigi v Italiji spregovorili Alina Carli za Galeb, Miha

Obit za Novi Matajur, Martina Kafol za Založništvo tržaškega tiska, Nadia Roncelli za tržaško Mladiko ter Marko Tavčar za najstarejšo knjižno založbo v Italiji, Goriško Mohorjevo družbo, ki letos slavi okroglih 90 let delovanja. Številnim prisotnim so na več kot uro trajajoči tiskovni konferenci slikovito predstavili razvejeno delovanje založništva pri nas in vse knjižne novosti, ki jih ni malo, predvsem pa so pokazali, da je pri nas zanimanje za slovensko knjigo še živo. V sklopu letošnjega knjižnega sejma so podelili več nagrad. Schwentnerjevo nagrado za po-

Alina Carli, Miha Obit, Martina Kafol, Nadia Roncelli in Marko Tavčar (foto JMP)

memben prispevek k slovenskemu založništvu in knjigotrstvu je prejel Zdravko Duša, Schwentnerjevo priznanje pa Kulturno društvo Slovenska kulturna akcija iz Buenos Airesa. S prvenecem Dvoživke umirajo dvakrat je slavil Zoran Knežević, nagrado Radojke Vrančič za mladega prevajalca sta dobila Staša Pavlovič in Andrej Pleterski, nagrado literarnih kritikov, poimenovano kritično sito, pa je prejel Davorin

Lenko za roman Telesa v temi. Na zadnji dan 30. knjižnega sejma so razglasili dobitnika nove nagrade, knjige leta, ki je pripadla Ljubimcema z Vošnjakove, ljubezenski korespondenci Karla Destovnika - Kajuha in Silve Ponikvar, ki jo je za Mladinsko knjigo pripravil dr. Mihael Glavan. Posebno nagrado za elektronsko knjigo je prejel Portal Fran - Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Pogovor / Elena Vinci, tržaška pevska
"Petje je moja ljubezen"

Elena Vinci je tržaška pevska, ki je na glasbeno pot stopila pred dobrim desetletjem. Kot sama pravi, se je to zgodilo bolj slučajno kakor namerno, njena nadarjenost in požrtvovalnost pa sta jo pripeljali do pomembnejših uspehov, denimo nastopov z znanimi bendi na prestižnih lokacijah. Trenutno urešničuje nov projekt na področju soul glasbe, ki se bo udeležil čez nekaj mesecev. Piše pa tudi svoje pesmi in glasbo, ki jo je moč dobiti na internetu, na spletnem portalu YouTube. Eleno Vinci, ki se z glasbo in petjem ukvarja le ljubiteljsko, saj je zaposlena čisto na drugem področju, smo pred kratkim povabili k razgovoru za naš tednik.

Kako se je začela rojevati tvoja ljubezen do glasbe, predvsem seveda do petja?

Rekla bi, da je to še vedno prava neznanka, saj posluha nisem prejela od staršev. Oče v svojem življenju morda še ni slišal plošče, mama pa je v osemdesetih in devdesetih vedno rada poslušala zanimi-

vo glasbo, denimo Pink Floyd. Spominjam se, kako sem se v času svojega odrasčanja preizkušala v petju s prijateljico, ki me je vedno spodbujala, naj nadaljujem na tej poti. V času, ko sem obiskovala višje srednje šole, sem se na liceju Oberdan vključila v šolski zbor, ki je bil in je še vedno zelo kakovosten. Reči moram, da se tedaj še nisem dobro zavedala svojih sposobnosti, veliko so me namreč spodbujali drugi, rekoč, naj se vključim v kakšno glasbeno skupino. To se je zgodilo, ko sem bila stara 16 let, pristopila sem namreč v bend, v katerem je bila srednja starost 25 let. Naslednje leto sem začela tudi ustvarjati. Ljubezen se je rojevala postopoma.

Torej nimaš dejanske glasbene podlage?

Sistematično se tega nisem lotila, denimo, da bi se vpisala na konservatorij in študirala glasbo. Izobraževala sem se seveda na področju petja, in sicer na Scuola di musica 55. Tedaj sem bila stara 17 ali 18 let. Moja formacija je torej zelo prag-

matična. Teorijo poznam le toliko, kolikor je potrebujem. Veliko praktičnih prijemov pa sem se naučila v šolskem zboru.

Rekla si, da si začela ljubiteljsko, novi projekti pa so že na meji profesionalnosti.

Začetni ansambel sem zapustila pri dvajsetih letih. Nato sem se posvetila skupini, ki se je ukvarjala z glasbo zvrsti soul. Te skorajda nisem poznala, nato pa sem se

nanjo zelo navezala. Moji sedanji glasbeni sodelavci so stari od 40 do 50 let in delujejo na tem področju že nekaj desetletij. Rekla pa bi, da nismo pravi poklicni pevci, saj ima vsakdo izmed nas čez dan svojo službo in delovno mesto.

Katere so pravzaprav lastnosti soula?

Soul je glasbena zvrst, ki je zelo povezana z bluesom, funkyjem in na splošno črnsko glasbo. Predstavnica soula je, denimo, Aretha Franklin. Pismi, ki jih sama pišem, pa imajo po večini tudi pop značaj. Soul se je vsekar začel razvijati kot povezava gospel in doo wopa, bil je torej omejen izključno na črnske pevce. Nato se je razvil, poustvarja ga, denimo, tudi Joe Stone, tedaj pa tega še ni bilo. Belcev prvotno ni bilo niti med poslušalci, kaj šele med pevci. Obstaja tudi različica soula, ki ima v sebi country vrvine.

Kako se bo udeležil projekt soul, s katerim se sedaj ukvarjaš?

Projekt je v znamenju razvoja te vrste glasbe, torej od njegovih začetkov v petdesetih letih preteklega stoletja do viška, ki ga je dosegel z Marvinom Galeom ali Steviem Wonderjem. Gre torej za dvajsetletje črnske glasbe.

Kaj pa bi povedala o skupini Pinkover, pri kateri sodeluješ?

Gre nedvomno za zelo vidno in prodorno skupino, ki je zelo dejavna in poznana v Trstu, navezuje pa se na glasbeno dediščino svetovno znanih Pink Floydov. Začetki Pinkoverja segajo v čas pred mojim prihodom v njene vrste. Skupaj s še dvema dekletoma nastopam kot pevska. Po navadi stopim na oder ob večjih koncertih. Lansko leto smo se predstavili na Verdijevem trgu v Trstu, gostovali smo v Bocnu, nastopili smo tudi v Rossettiju, kjer smo postavili na oder delo The Wall. Pink Floyd so namreč glasbeno res zahtevna skupina.

Najbrž pa je tudi zahtevno nastopati ob službi in ostalih življenjskih obveznostih, ki jih je danes veliko?

Velikokrat je. Petje pa je seveda moja ljubezen. Domov se venomer vračam utrujena, a polna zadoščenj. Ker mi je všeč, se po navadi ne sprašujem oziroma ne sitnarim, češ da sem utrujena ali se mi ne da peti. Ko koga petje začneja dolgočasiti in mu postaja težje, je jasno, da ne gre več za ljubezen. Na srečo nisem zaposlena celih osem ur dnevno, tako da mi ostaja veliko časa tudi za petje in glasbo.

Primož Sturman

Nagrada Nadja Maganja

V spomin na gospo prof. Nadjo Maganjo Jevnikar (Trst, 9. septembra 1951 – Repentabor, 8. februarja 2006) in v želji, da bi vzpodbudili smisel za vrednote, ki so odlikovale njeno življenje, so Skupnost sv. Egidija Furlanije Julijske krajine, Društvo slovenskih izobražencev, Slovenska zamejska skavtska organizacija in Nadjina družina ustanovili Nagrado Nadja Maganja, ki jo vsako leto podeljuje poseben odbor.

Prva Nagrada Nadja Maganja je bila podeljena 22. februarja 2010 dr. Metki Klevišarjevi. Naslednje nagrajenke so bile Tamara Chicunova, Tržačanka Laura Famea, Slovenka iz Argentine Angelca Klanšek in Jane Gondwe iz Malawija.

Odbor bo v skladu s pravilnikom nagrado spet podelil februarja 2015. Zato vabimo vse, ki bi radi posredovali predlog za nagrado, da svoje predloge javijo na elektronski naslov premionagrađanm@libero. it najkasneje do 10. januarja 2015.

Pravilnik nagrade Nadja Maganja

1. člen:

Odbor podeli vsako leto denarno nagrado. Njeno višino določa iz leta v leto glede na zbrana sredstva in glede na stroške, ki so povezani s podelitvijo nagrade.

2. člen:

Nagrada se podeli ženski ali skupini žensk, katerih življenje odlikujejo izkušnja vere ter ena ali več vrednot, ki so odlikovale življenje in delo Nadje Maganje - predvsem vera, molitev, ljubezen za raziskovanje na področjih zgodovine, znanosti, družbenih ved in kulture, nadalje pisanje kot sredstvo za posredovanje osebne izkušnje in zavzetosti, služba bližnjemu, ljubezen za ekumenski in medverski dialog, pedagoška izkušnja, solidarnost z revnimi in potrebnimi, varstvo človekovih pravic.

3. člen:

Predloge za nagrado lahko kdorkoli (zasebnik, društvo, javna ustanova) posreduje članu Odbora ali pa neposredno na sedež Odbora.

4. člen:

Odbor pregleda prejete predloge za nagrado in z dvotretjinsko večino izbere možno nagrajenko ali nagrajenke. Svoj sklep najprej sporoči možni nagrajenki ali nagrajenkam. Po pristanku na sprejetje nagrade Odbor podeli nagrado, ki se praviloma izroča vsako leto v mesecu februarju, ko se spominjamo smrti Nadje Maganje in obhajamo Dan slovenske kulture. Proti sklepom Odbora v zvezi s podelitvijo nagrade ni možna pritožba.

5. člen:

Podelitev nagrade poteka na javni slovesnosti, o kateri se javnost obvesti preko sredstev javnega obveščanja.

ZCPZ V prostorih Športnega centra Zarja v Bazovici

Letošnja Pesem jeseni v znamenju pomembnih obletnic

Pevke, pevci, organisti, zborovodje in ljubitelji zborovske glasbe so se v prostorih Športnega centra Zarja v Bazovici v soboto, 29. novembra zvečer, zbrali na večeru slovenske zborovske pesmi, ki ga je Zveza cerkvenih pevskih zborov priredila z naslovom *Pesem jeseni* že 49. leto zapored. Kot je dejala povezovalka Petra Križmančič, se tržaški zbori srečujejo skoraj pol stoletja in predstavljajo pester spored slovenske ljudske in umetne pesmi.

Letošnjo *Pesem jeseni* so posvetili 110-letnici rojstva zborovodje, organista in skladatelja Staneta Maliča in 100-letnici Rada Simonitija. Organizatorji so spodbudili zborovodje, naj izbirajo tudi besedila Srečka Kosovela ob 110-letnici in Simona Gregorčiča ob 170-letnici rojstva. Nastopilo je enajst zborov, pri izbiri programa pa so se osredotočili tudi na poklon pred kratko preminulemu Pavletu Merkuju in Aldu Kumarju ob 60. jubileju.

Uvodno je Moški komorni zbor Stane Malič, naslednik openskega Moškega pevskega zbora Sv. Jerneja, zapel ljudsko *Oblaki so rdeči* v priredbi Metoda Bajta in *O kresu* Petra Jereba pod vodstvom Walterja Lo Nigra, nato je prisotne toplo pozdravil bazovski župnik Žarko Škrli. Dejal je, da ima že utečena revija pevskih zborov pomenljiv naslov, saj je jesen najlepši letni čas, ko pospravljamo sadove celoletnega dela in truda. To še posebej velja za kmete in obdelovalce zemlje, za kar se vsako leto drugi teden v

novembru udeležimo zahvalne nedelje ali maše hvaležnice, ker se čutimo dolžni zahvaliti se Bogu in vsem dobrim ljudem. Bazovski župnik je dejal, da moramo biti hvaležni vsem pevkam, pevcem, organistom in zborovodjem, ker vadijo na pevskih vajah in so nedeljo za nedeljo na

vodstvom prof. Tamare Ražem Locatelli zapel ljudski *Tam, kjer teče bistra Zila* in *Njen čeuajt gna*, ki jo je uglasbil Pavle Merku'. Sledil je "veteran" zborovske revije, MeCPZ Sv. Jernej z Opčin, ki ga vodi Janko Ban in je ob 110-letnici rojstva Srečka Kosovela zapel dve njegovi pesmi: *Zimski*

MePZ Skala-Slovan iz Gropade, ki je zapel ljudsko v priredbi Aleksandra Vodopivca *Bolhe* in ljudsko z Brača A ča v priredbi Rada Simonitija, ob njegovi 100-letnici rojstva. Pevski zbor vodi Paolo de Cristini, na harmoniko ga spremlja Egon Tavčar.

V drugem delu zborovskega večera, ki ga je povezoval Matěj Kos, je nastopilo še pet zborov. ŽePZ Prosek-Kontovel je pod vodstvom Marka Štoke zapel Merkujevo *Sonce ljubo* in *Na polju* v uglasbitvi Vinka Vodopivca, Združeni MePZ Repentabor, ki ga vodi Kristina Cotič, pa ljudsko *Oj vandrovec moj* in hrvaško romsko *Cigani*. MoPZ Fantje izpod Grmade je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel Merkujevo priredbo *Tan za turškin gričen* in ljudsko z Brača A ča v priredbi Rada Simonitija. Nazadnje sta se predstavila še ŽeCPZ Rojan, ki je zapel *Zvezde na nebu blede* ter *Veseli pastir*, obe v priredbi Walterja Lo Nigra, pod vodstvom Zulejke Devetak, in pa MePZ Igo Gruđen iz Nabrežine, ki je s svojim nastopom počastil Alda Kumarja ob njegovi 60-letnici. Zapel je istrsko ljudsko *Storu si je lepi vrt* in tolminsko ljudsko *Magdalena* pod vodstvom Janka Bana.

Organizatorji so se prisotnim zahvalili za sodelovanje in vse povabili na tradicionalni božični koncert, ki ga bo ZCPZ priredila v tržaški stolnici 19. januarja. V pozdrav je zadonela še *Kantaj Nineta* nabrežinskih pevcev.

Metka Šinigoj

Foto Damj@n

koru. Na reviji *Pesem jeseni* predstavijo zbori posvetne pesmi, mnogi pa zapojejo tudi nabožne skladbe. Prav tem je spregovoril spodbudne besede: "Ste najožji cerkveni sodelavci, ker lepšate bogoslužja in dvigate duše v skrivnostni svet glasbe, ki odpira naša srca Bogu". Spodbudil jih je, naj pojejo še naprej pogumno in vztrajno, ter citiral sv. škofa Avguština: "Dragi pevci, pojte s svojim srcem; še več, s svojim življenjem". Tiha misel in molitev sta šli k vsem rajnim pevcem, v želji, da bi bili kmalu deležni rajskega petja. MePZ Lipa iz Bazovice je pod

večer je uglasbil Stane Malič, *Pesem s Krasa* pa Pavle Merku'. Na odru se je nato predstavila ŽeCPS Zgonik pod vodstvom Zulejke Devetak z *Večernico* v priredbi Walterja Lo Nigra in *Popotnico vojaško* na besedilo bl. Antona Martina Slomška v priredbi Luke Kramolca. Na 49. *Pesmi jeseni* je nastopila tudi Moška vokalna skupina Lipa iz Bazovice, ki jo vodi Anastazija Purič, s pesmima *Vasovalec* Josipa Verbiča, čigar 55-letnica smrti poteka letos, in *Kaj bi te vprašal* na besedilo Antona Aškercar in v uglasbitvi Radovana Gobca. Redni gost zborovske revije je tudi

Simpozij Zadrúžne kraške banke

Podpirati je treba 'realno gospodarstvo'

Zadrúžna kraška banka je v sredo, 26. novembra, priredila v konferenčni dvorani hotela Excelsior v Trstu IV. simpozij z naslovom *Izčrpavanje v teku: spremenimo smer!*

Predavanje direktorja Federacije za zadrúžništvo iz Trenta Dellasege smo obravnavali posebej, njegovemu posegu pa je sledila okrogla miza, ki so jo ob moderatorju, novinarju Giovanniju Marzinju, sooblikovali tržaški župan Roberto Cosolini, Francesco Parisi, predsednik in izvršni direktor istoimenskega špediterskega podjetja, Mario Ravalico, nekdanji

predsednik Prosenectute Trst, in deželni tajnik Cgil Franco Belci. Vsi so se načeloma strinjali z izvajanjem Dellasege, ki je predstavil primer zadrúžništva v avtonomni pokrajini Trento. Tamkajšnja praksa zadrúžniške vzajemnosti in pomoči je privedla do presenetljivega števila članov: 278.501. Kljub splošnim negativnim količnikom na vsedržavnih ravni je bilo v pokrajini Trento mogoče beležiti v zadnjih kriznih letih porast zaposlenih.

Cosolini je spregovoril o tem, kako težko je biti župan v obdobju vse večjega varčevanja: kljub temu pa je letos občini uspelo 'odtegniti' finančnemu stabilizacijskemu zakonu 40 milijonov evrov in jih nameniti javnim delom. Dejal je, da se kriza pri nas mogoče občuti manj kot drugod (zgolj zaradi manjše razvitosti proizvodne dejavnosti), Trst pa trpi zaradi zgrešenih preteklih družbenih in gospodarskih politik, ki niso zagotovile mestu kaj več od golega preživetja. Strinjal se je s Francescom Parisijem glede širše razsežnosti in potenciala tržaškega pristanišča: tržaška luka je v perspektivi bolj zanimiva za evropske države kot pa za Italijo. Prav zato je potrebno razmišljati ne le o razvoju našega ožjega ozemlja, ampak tudi o možnosti sinergičnih povezav s sosednjimi državami. S stroški razvoja se moramo zato kratkoma soočiti, le

tako lahko nastopijo pozitivni razpleti v gospodarskem sektorju: župan je pri tem omenil primer škedenjske železarnice, ki je – kot kaže – našla ustrezno rešitev. O večjem jamstvu delavskega kadra je spregovoril Belci in poudaril nujnost širitve pogodbenih temeljev: zavzel se je zato za ohranitev člena 18 delavskega statuta, ki jamči položaj uslužbenca pred odpustitvijo iz službe. Mario Ravalico pa je posvaril pred vse večjo, a hkrati vse manj kričečo revščino 'naših' ljudi: škofijske karitas v naši deželi so vse bolj primorane nuditi celo prehrambeno pomoč državljanom na robu revščine. Spregovoril je o tem, kako raste pomanjkanje zaupanja članov naše družbe v prihodnost: prav zato je potrebno sodelovanje vseh socialnih in političnih ter zasebnih dejavnikov pri snovanju mrežne pomoči. Njegovo povabilo je simbolno sprejel

predsednik ZKB Adriano Kovačič, ki je že takoj v uvodnem posegu zagotovil pripravljenost openske bančne ustanove na sinergijo z javnimi in zasebnimi akterji pri premoščanju sedanjega položaja: "ZKB stavi na prihodnost", je dejal. Kovačiču je nato pripadla naloga, da povzame osrednjo sporočilnost okrogle mize. To je strnil v obljubo, da bodo zadružne banke tudi v prihodnje podpirale 'realno gospodarstvo': "Krise niso zakrile naše bančne ustanove zadružnega značaja: krizo smo kvečjemu utrpeli tako kot ostali gospodarski dejavniki", je dejal in podčrtal, da je naloga zadružnih bank ta, da vlivajo referenčnemu okolju upanje za jutrišnji dan. To je še kako pomembno v naši deželi, kjer so kalczi glede podjetniške iniciative slabši kot v ostalih italijanskih deželah.

IG

DSI Literarna novost pri založbi Mladika

Evelina Umek je predstavila svoj zadnji roman

Sidrišče spomina je tam, kjer vržeš sidro, da obmiruješ in se razgleduješ: novi roman Eveline Umek sta poleg pisateljice predstavili prof. Daniela Stekar in urednica Nadia Roncelli na rednem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev. To je presenetljiv roman zaradi motivne in tematske raznolikosti. Osrednja tema je pripadnost Trstu - kako jo občuti nekdo, ki živi veliko let drugje -, domača zemlja in razklanost med dvema državama in narodoma. Ljubljanska zamišljenost in tržaška širina se dopolnjujeta s stilističnega in vsebinskega zornega kota. Roman je tematsko in motivno raznoliko besedilo z izrazito čustvenostjo in kulturno ter jezikovno prepletenostjo. Kljub temu da je Evelina Umek pred leti ob izidu

ložbi Mladika še bolj razveselili, ker je izšla nepričakovano pred knjižnim sejmom in so jo lahko tako krstno predstavili prav v pisateljičinem rodnem Trstu. Pisateljico, njen življenjepis in njeno ustvarjalnost je predstavila prof. Daniela Stekar, ki je magistrirala prav na temo prejšnjega romana Eveline Umek in spremljala nastajanje novega dela. Spomladi je prebrala osnutek novega romana in bila pozorna predvsem na mozaičnost narodne identitete. S pisateljico je vodila zanimiv pogovor, iz katerega so poslušalci globlje spoznali Evelino Umek kot tržaško Slovenko, Nadia Roncelli pa je prebrala nekaj odlomkov. V *Sidrišču spomina* nastopajo mati Klavdija in hči Lidija. Marko je bil Lidijin brat, ki je umrl v prometni nesreči, oče je prezgodaj umrl, Lidija

je odšla od doma, Klavdija pa se je zaprla vase. Evelina Umek je dejala, da piše iz sebe, iz svojih ljudi in izkušenj. Prof. Stekarjevo je zanimalo, od kod navdih za aktualne motive, kot so nekoč bili množični odhodi v Avstralijo. Umkova je dejala, da se to v Sloveniji še vedno dogaja: uspešni mladi ljudje bežijo, kot so v petdesetih letih bežali s pomola v Trstu; to se danes ponavlja. Sama je bila na svojo zemljo zelo navezana, saj se čustev ne da potlačiti; lepše jih je podoživljati. Spregovorila je o tem, kaj pomeni biti polovičen – ko zanika svoje korenine, ker bi hotel imeti določene privilegije: "Zame je to nemogoče. Sem tržaška Slovenka in bom to tudi ostala. Rasla sem

v taki družini. Oče je bil v posebnih bataljonih, mama pa mi je rekla, naj v mestu ne govorim slovensko. To me je zaznamovalo in svojih otrok nisem mogla učiti italijanščine. To je bila moja otroška travma, biti tiho". V Ljubljani se je počutila drugačna Slovenka, saj tam ne čutijo take ljubezni do jezika. Podčrtala je tudi dejstvo, da je Slovenecem njene generacije v Trstu bila vsaka odločitev težja, ker so čutili odgovornost za to, kako se bodo odločali, saj so morali vedno imeti neko obrambno držo: "Ni bilo lahko biti Slovenec, in to še danes ni".

Šin

Nadia Roncelli, Evelina Umek in Daniela Stekar (foto D@mjan)

O slovenski železnici in njenih težavah

Strma in vijugava pot drugega tira Koper - Divača

Nekaj okoliščin o izgradnji enotirne proge Koper - Divača

Prvi tir Koper - Divača je bil zgrajen po drugi svetovni vojni pod krinko "industrijskega tira Luke Koper" ob silovitem odporu zveznih oblasti v Beogradu, kjer so vedrili kadri z Reke, kot tudi ob odporu dobrega dela slovenske politike, ki je v svoji lojalnosti do Beograda sprejela tezo, da za Slovenijo zadoščata pristanišči Trst in Reka. Zgrajen je bil predvsem po zaslugi primorske trme in vztrajnosti ter ob velikih finančnih žrtvah podjetja Luka Koper in njegovih delavcev, kar ni navadno, ker se prometna infrastruktura (cesta, železnice, pomoli idr.) gradi z nepovratnimi sredstvi države. Odsek je izsilil skokovito naraščajoč promet na novo zgrajenega koprškega pristanišča, ki je v nekaj desetletjih pustilo za seboj Reko in Trst, če odmislimo tekoče tovore (nafto, plin ipd.). Ker ni imel urejenih virov financiranja, je bil zgrajen tako, da je čim manj stal. To je z velikimi nakloni pri premagovanju kraške stene, ki ne dopuščajo niti normalne hitrosti, kaj šele zahtevano evropsko (160 km/h), pa po nevarnem poplavnem področju reke Rižane in z velikim ovinkom preko Hrastovelj in Prešnice, kar pot do Divače podaljša na okrog 50 km pri siceršnji zračni razdalji, ki znaša okrog 25 km. Tako ob rastočem prometu koprškega pristanišča, zlasti ob vse večjem pritisku tovarov z Daljnega vzhoda v Srednjo Evropo preko krajšega in cenejšega jadranskega koridorja, enotirna železnica postaja zamašek in začenja ogrožati nadaljnji razvoj koprškega pristanišča. Posodabljanje signalizacije, izgradnje novih in novih izogibalšč ipd. rešujejo sicer trenutne probleme, vendar bo čez nekaj let proga zasičena.

Posledice vse večjega pritiska tovarov na jadranski prometni koridor

Za tovore z Daljnega vzhoda je jadranski koridor v primerjavi z zahodnoevropskimi lukami krajša pot za kakih 8 do 10 dni oz. cenejša za okrog 30.000 dolarjev dnevno. Njihov vse večji pritisk na severnojadranska pristanišča (Ravenna, Benetke, Trst - Tržič,

Koper, Reka) je v njih povzročil pravo vrenje, saj vsa po vrsti širijo svoje kapacitete in načrtujejo nove, zlasti v paradni disciplini kontejnerskega prometa. Podobno vrenje je zajelo tudi prometne poti, ki ta pristanišča povezujejo z notranjostjo. Pontabeljska proga (Videm - Beljak) je bila npr. že pred desetletji vizionarsko poso-

dobljena in prepušča velike hitrosti (160 km/h) ter naravnost kriči po novih tovorih, saj posluje komaj z dobro polovico kapacitet. Z dokončanjem že začete izgradnje proge Gradec - Beljak, ki naj bi bila odprta leta 2023 in ki bo pontabeljsko progo povezala s smerjo Gradec - Maribor, bodo ustvarjeni pogoji za odtekanje blagovnih tokov iz koprškega srednjeevropskega bazena (Vzhodna Avstrija, Češka, Slovaška, Madžarska in deloma tudi Poljska in Ukrajina) preko pontabeljske proge v italijanska pristanišča. Hrvaška pa pospešeno pripravlja izgradnjo nove sodobne dvotirne ravninske proge Reka - Zagreb, ki naj bi bila končana po letu 2020 ter bo odprla novo zanimivo pot mimo Slovenije za tovore iz slovenskega blagovnega bazena, ki je hkrati tudi blagovni bazen reškega pristanišča. Slovenija pa je že leta 1996 v svojih razvojnih dokumentih proglasila dograditev železniških povezav s Srednjo Evropo za svoj prioriteten strateški načrt. Pri tem je bil mišljen največ nov železniški odsek Puconci - Hodoš, ki je Slovenijo in z njo tudi Koper povezal z Madžarsko, s katero dotlej nismo imeli direktne železniške povezave po sloven-

skem ozemlju, in ki je tudi bil zgrajen v razumnem roku. In za njim drugi tir Koper - Divača, ki pa se je, kot bomo videli v nadaljevanju, močno zataknil. Neuspeli poskus pravočasne izgradnje drugega tira Koper - Divača

Priprave za izgradnjo drugega tira so se začele dovolj zgodaj. K temu

so spodbujale tudi sosedne evropske države, ki jim je koprsko pristanišče najbližje, zlasti Avstrija, ki mu zagotavlja tretjino tovarov. Najmanj pet ministrov je obljubilo, da se bo izgradnja začela v njihovem mandatu, vendar se to ni uresničilo. Prvi so se proti izgradnji drugega tira pognali poslovni krogi FJK, na čelu s takratnim predsednikom dežele Riccardom Illyjem, ki je ob ogorčenosti slovenske javnosti z nadutostjo in izsiljevanji, tudi v Bruslju, nasprotoval gradnji drugega tira in vsiljeval svoj krajši odsek Trst - Koper. To pa je bilo za Slovenijo nesprejemljivo, ker bi, prvič, v škodo slovenskih železnic preusmerilo del tranzitnih tovarov iz Kopra na pontabeljsko progo, in drugič, bi koprski tovari iz srednjeevropskega blagovnega bazena morali delati nepotreben ovinek preko Italije v Koper, stroški prevoza bi se povečali in Koper bi izgubil konkurenčnost. Takratni direktor SŽ mag. Igor Zajc je še opozoril, da bi s sprejetjem Illyjevega predloga "koprsko pristanišče postalo pripravek tržaškega, železniški tir do Kopra pa slepo črevo 5. koridorja". Kljub temu pa je prerivanje z Italijani trajalo več let. Poleg tega sta odseka Trst - Divača in Koper -

Divača enakovredna sestavna dela 5. koridorja ter je njuno načrtovanje potekalo usklajeno. Vendar je Italija nekajkrat spremenila načrt za svoj odsek in s tem tudi dogovorjeno stičišče odseka s koprskim, kar je zaviralo delo tudi slovenskih projektantov. Po mnenju nekaterih deloma tudi namerno, da je tako zavirala priprave za izgradnjo drugega tira. Kljub vsemu pa so priprave le napredovale in sredi leta 2008 je prometni minister Radovan Žerjav dejal, "da smo pridobili zemljišča in ponekod že količijo traso". Nato je sledila hladna prha,

da namreč Sloveniji ni uspelo pravočasno dostaviti Bruslju dogovorjeno dokumentacijo za drugi tir in s tem je izgubila pravico do črpanja evropskih sredstev iz finančne perspektive EU 2007-2013 ter bo lahko računala na evropski denar šele v naslednji finančni perspektivi 2014-2020. Sledila je nova hladna prha, ko je novi prometni minister Zvonko Černač leta 2012 prevzel resor in ugotovil, da ni odkupljenih še za okrog 15% zemljišč, da ni še bila opravljen okoljevarstvena presoja projekta s strani slovenskih organov in da se bo v čezmejno presoji vplivov na okolje zagotovo vključila tudi Italija. Vmes so padale vlade kot domine druga za drugo in smo tam, kjer smo.

V času cesarja Franca Jožefa so 570 km dolgo progo Dunaj - Trst zgradili v 15 letih, mi pa smo rabili skoraj 20 let, da ugotovimo, da nismo še nikamor prišli. In za nameček se pojavi nov minister Cerarjeve vlade, ki bi ta projekt gladko položil v krsto in ga zakopal za 30 do 40 let, da bi v tem času naši sosedje lahko usposobili svoje nove in prenovljene prometne poti, po katerih bodo tovari, tudi tisti iz koprškega srednjeevropskega bazena, drveli s hitrostjo 160 km/h v sosedna konkurenčna pristanišča, medtem ko bodo naši vlaki sopihali iz Kopra v notranjost najhitreje kakih 60 km/h. No, za tolažbo, sta se okrog martinovega sestala premier Miro Cerar in zunanji minister Karel Erjavec in v nasprotju s svojim ministrom bistroumno ugotovila, da je drugi tir potreben. Dobro, da sta nam to povedala. Kaj bi mi brez njiju.

Milan Gregorič

Obvestila

Maša v ITIS-u (ul. Pascoli 31) – v Marijinem in predbožičnem duhu – z obiskom tamkajšnjih gostov bo v sredo, 10. decembra 2014; ob 16.10 molitev rožnega venca, ob 16.30 sv. maša, ki jo bo daroval g. Klemen Zalar. Sodelujejo župnijsko občestvo od Sv. Vincencija, slovenski verniki in Vincencijeva konferenca.

Darovi

Ob prijateljevi obletnici darujemo 200 evrov za Slovensko Vincencijev konferenco.

Za slovenske misijonarje daruje A. M. 50 evrov.

Sožalje

Prejšnji teden je v tržaški bolnišnici preminula učiteljica **Julka Štrancar**, dolgoletna sodelavka in članica glavnega odbora Slovenske Vincencijeve konference v Trstu. Konferenca se klanja njenemu spominu in se zahvaljuje za vse njeno poštvalno delo pri tej dobroteljni organizaciji, sorodnikom in znancem pa izreka občuteno sožalje. Draga Julka, zelo te bomo pogrešali! Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu

MOŠKI ZBOR FANTJE IZPOD GRMADE

vabi na

**koncert ženskega pevskega zbora
BISER iz Grosupljega**

PO ZAMEJSKI SLOVENIJI

**nedelja, 7. decembra 2014, ob 18. uri,
župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu**

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV iz Trsta

čestita dragocenemu sodelavcu

in mentorju mnogih zvezinih pobud

JANKU BANU

*za 70. rojstni dan in mu vošči trdnega zdravja
ter še veliko zborovskih zadoščenj!*

Odbor ZCPZ

Vabilo Skupine ženska toponomastika

Skupina Toponomastica femminile / Ženska toponomastika, ki jo je ustanovila Maria Pia Ercolini iz Rima, spodbuja raziskovanje na področju ženske toponomastike v Sloveniji (na fotografski razstavi, ki bo v Trstu, namerava na kratko predstaviti Slovenke, po katerih so poimenovane ulice v Sloveniji), predvsem pa to, da bi bolje poznali ženske osebnosti iz naše preteklosti in tudi zato, da bi občina Trst, in sicer Komisija za toponomastiko občine Trst, poimenovala ulice, kraje itd. v Trstu po Slovenki / Slovenkah, ki so delovale na našem območju v prejšnjih stoletjih. Da pristojna občinska komisija vzame v poštev Slovenke za poimenovanje ulice v Trstu, je seveda nujno potrebno predložiti podžupanji Fabiani Martini lestvico kandidatek. Komisija nujno potrebuje kratke predstavitve, kratke življenjepisne zasluznih Slovenk, ki so živele in delovale na našem območju v preteklosti. Za podrobnosti v zvezi z dejavnostmi na področju slovenske ženske toponomastike je na razpolago kot referentka znotraj Skupine Toponomastica femminile za stike s slovensko manjšino v Italiji in s Slovenijo dr. Elena Cerkenič e-mail: elenacerkenic@gmail.com.

Skupina obenem vabi dijake in učence vseh primarnih, sekundarnih šol prve in druge stopnje s slovenskim učnim jezikom, da se udeležijo natečaja, ki želi ovrednotiti življenje in delo Slovenk iz preteklih stoletij, ki so bile aktivne znotraj kulturno-gospodarskega konteksta teritorija. Tudi glede natečaja se lahko interesi zgledajo pri gospe, dr. Cerkenič.

Mednarodna znanstvena konferenca v Trstu

Med memorijo in travmo

Trije slovenski raziskovalni inštituti – ljubljanski Inštitut za narodnostna vprašanja, tržaški SLORI ter celovški Slovenski znanstveni inštitut - so minuli petek v Trstu izvedli zanimivo mednarodno znanstveno konferenco, ki si jo je zamislila sociologinja Marija Jurić Pahor.

Namen srečanja je bil predstaviti raziskovalne dosežke slovenskih znanstvenikov na področju memorije in spomina v povezavi z množičnimi in kolektivnimi travmami s posebno pozornostjo na italijanska in nemška koncentracijska taborišča ter gulage v spomin na

pripadnike slovenskih narodnih skupnosti v prostoru Alpe-Jadran. S pomočjo psihoanalitičnih, psiholoških, zgodovinskih, socioloških, etnoloških in drugih instrumentarijev so strokovnjaki obravnavali pojave, ki še ostajajo v "senci", travme, molk, trpljenje otrok v vojni, travme vrnitve, transgeneracijski prenos travmatičnih izkušenj ipd. Konferenca se uvršča v sklop jubilejnih prireditve ob 90-letnici INV in 40-letnici SLORI ter SZI.

Devet predavateljev je v treh sklopih dobobra napolnilo dogajanje v dvorani Tessitori palače deželne sveta Furlanije

Julijske krajine v Trstu. Uvodni nagovor je bil poverjen organizatorjem. Direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja Sonja Novak Lukanović je poudarila pomen povezovanja. INV se je razvil iz manjšinskega inštituta in leta 1991 postal javni raziskovalni zavod, ki ga vodijo vlada RS, SAZU in filozofska fakulteta v Ljubljani. Ravnatelj tržaškega SLORI Devan Jagodic je v vlogi gostitelja poudaril pomen raziskovalnega dela pri vprašanjih slovenstva in medetničnosti. Ob tem se je zavzel za pomen družbenega in humanističnega raziskovanja. Prav danes je taka dejavnost potrebna, saj prinaša novo znanje, s katerim si lahko javni upravitelji zamišljajo smernice za prihodnost. Spregovoril je tudi psiholog in raziskovalec celovškega SZI Daniel Wutti, ki vabi interese, da pristopijo k sodelovanju s pomlajenim inštitu-

tom. Tržaški psihiater in psihoanalitik Pavel Fonda je v uvodnem predavanju *Vojne travme, ki ostajajo v senci* spregovoril o

20. stoletju, ki je s 187 milijoni mrtvih prineslo človeštvu neverjetne travme, ki presega

posameznikovo sposobnost predelave. Tesnoba, strah, psihotičnost, agresivnost, destruktivnost – prepričanje, da je lahko smrt cena za raj preživelih.

Morje krvi in nasilja ter izum koncentracijskih taborišč, najbolj totalne institucije, kar jih

človeštvo pozna, so podrli temeljno zaupanje človeka v svoje človeško okolje. Dinamike psihoz in nevroz pa se z drugo svetovno vojno niso končale, saj je preživele najprej udarjala sumničavost do nekdanih internirancev, nato pa idealizacija herojev z občutki strahu in krivde. Fonda meni, da "spomeniki" okame-nijo spomin in določijo vloge, s čimer preprečujejo akterjem, da bi predelali travme in osvobodili svoje življenje.

Svoje prispevke so še predstavili sociologinja Marija Jurić Pahor, psihologinja Mariana Kosić, zgodovinarica Dunja Nanut, zgodovinarica in arhivistka Metka Gombač, psiholog Daniel Wutti, etnolog Božidar Jezernik, zgodovinar Atilla Kovács ter etnologinja Katalin Munda Hirnök.

Jernej Šček

SKUPAJ Z DUHOVNIKI, SKUPAJ Z NAJŠIBKEJŠIMI.

Vsak dan 37.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij ljudem po župnijah ter nudi miloščino, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali s svojim poslanstvom, potrebujejo tvojo pomoč, in sicer dar za vzdrževanje duhovnikov. Darove prejema Osrednji institut za vzdrževanje duhovščine in jih razdeli med vse duhovnike, predvsem tiste, ki delujejo v najrevnejših skupnostih in lahko torej računajo na radodarnost vseh ljudi. **DAR ZA NAŠE DUHOVNIKE. PODPORA MNOGIM KORISTI VSEM.** Naknadne informacije na spletni strani www.offertesacerdoti.it

INSIEME
AI SACERDOTI

Trinajsta plača, t.i. božičnica, ali brez nje?

Novi ljubljanski nadškof o verski nestrpnosti

V Sloveniji se v decembru, zadnjem mesecu v letu, pretežno obnavljajo dogodki, ki so del naše katoliške vere, kulture in tradicije. V štirih adventnih tednih se verni ljudje pripravljajo na sprejem Boga in praznovanje Božiča, duhovno drugače opredeljen in usmerjen del javnosti pa se bolj posveča, če ima denar in druge pogoje, lagodnosti, ugodju, veselju in sproščenostim. Glavna in osrednja novost letošnjega božičnega in novoletnega pričakovanja in vzdušja pa je zagotovo ta, da je v slovenski stvarni in duhovni prostor vstopil nov ljubljanski nadškof metropolit p. Stanislav Zore.

Tudi nova številka slovenskega katoliškega tednika Družina je skoraj v celoti namenjena posvetitvi in umestitvi novega ljubljanskega nadškofa ter odmevom na ta dogodek v Sloveniji in sosednjih državah. Opozarjamo na pomembno in aktualno izjavo, ki jo je novi katoliški dostojanstvenik izrekel v pogovoru za Slovensko tiskovno agencijo. Opozoril ja namreč, "da pogrša celovito analizo verske nestrpnosti, ki ima svoj izvor v preteklem poli-

tičnem sistemu". In je nadaljeval: "Sam si bom prizadeval za spoštovanje ustavno zagotovljene verske svobode državljanov in svobode delovanja vseh verskih skupnosti. Pri tem ne želim nič več in nič manj pravic, kot jih imajo kristjani v drugih evropskih državah. Tudi verni smo enakopravni državljani Slovenije z vsemi človekovimi in državljan-skimi pravicami". V kolumni, ki jo redno objavlja v tedniku Družina, pa je pisatelj in akademik Alojz Rebula zapisal, "da se bo moral novi nadškof v prestolnici Republike Slovenije soočiti z zahtevnimi stvarnostmi, ki jih bo težko zmogla tudi njegova frančiškanska karizma. Vsekakor evangelij v Sloveniji ne bo umrl. Čas pa je, da Slovenija, ki poleg Albanije edina prepoveduje verouk v šolah, preneha s to, tudi kulturno sramoto".

Komentar po izvolitvi novega ljubljanskega nadškofa metropolita je napisal Franci Petrič, odgovorni urednik Družine. Dal mu je naslov *Trije mostovi, ena smer*, in podnaslov, *Novi izzivi za verne in ljudi dobre volje*. Zapisal je, "da je pogosto neprijazna medjska drža do katoliške Cerkve, ki

jo je v veliki meri občutila prav ljubljanska nadškofija, skoraj zasenčila vsa dosedanja iskanja in prizadevanja pastirjev te Cerkve v služenju ljudem, za blagor vernih in slovenskega naroda. Kljub stalnemu pritisku, večinoma neprijaznim vetrovom, ki so pihali iz političnih logov, so verni naše krajeve Cerkve skupaj z drugimi kristjani na Slovenskem ostali zvesti Bogu in povezani s Cerkvijo. Razveseljivo je bilo zato, da so se slovesnosti ob izvolitvi novega ljubljanskega nadškofa metropolita udeležili vsi najvišji predstavniki države (predsedniki republike, državnega zbora, državnega sveta in vlade) in tako dali jasen signal, da država in Cerkve nista na nasprotnih bregovih in da ločitev med državo in Cerkvijo ne pomeni izločitve slednje. To je optimistična napoved, da bo, tako si vsaj želimo, neprijazno ozračje, ki so ga doslej nekateri vztrajno ustvarjali, za vedno izginilo v ideološko ropotarnico preteklosti. Preveč je bilo v zadnjem času poskusov delitev in s tem slabljenja narodnega in cerkvenega občestva. Z novim nadškofom se nam ponuja priložnost, da utrdimo medsebojno poveza-

nost in naredimo več za rast božjega kraljestva in splošni blagor našega naroda".

Ob tem pa moramo zaradi objektivnega pisanja vendarle sporočiti, da je nekatere zmotilo, da se je slovesnosti v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja udeležil tudi domnevno sporni predsednik Vrhovnega sodišča Slovenije, Branko Masleša. O Janezu Janši, zaprtem predsedniku SDS in nekdanjem predsedniku vlade, ni bila javno izrečena niti beseda. Pač pa je njegov primer v reviji Ognjišče obravnaval Božo Rustja, njen odgovorni urednik, duhovnik, publicist in pisatelj. O Janezu Janši je zapisal: "Naj odgovorim dveh vrstama ljudi. Prvim, ki trdijo, da v Ognjišču premalo pišemo o tem, da je v zaporu vodja največje opozicijske stranke, in drugim, ki trdijo, da pišemo samo o tem in da ga preveč zagovarjamo. Dejstvo je, da si pravniki niso edini, ali je sodba pravična ali ne, in da tudi vrhunski strokovnjaki opozarjajo na velike pomanjkljivosti v sodbi. Drugo še bolj zaskrbljujoče pa je, da – tako vsaj kaže – slovenska oblast zapi- ro, kogar hoče. Zdi se, da se lahko znajdeš za zapahi, če nisi ljub (za-

kulisno) vladajoči eliti. Na prostosti so namreč ljudje – ali jih spuščajo na prostost –, ki so grobo kršili zakone in jih javnost doživlja kot prvence gospodarskega kriminala, a se spretno izmikajo roki pravice. Šele ko bodo ti odgovarjali za svoja dejanja, s

trošnje. Toda obenem se zaostro- jejo trenja med vlado in sindikati javnega sektorja, ker ti ne dovo- lijo znižanja plač in raznih olajšav. Vlada vztraja pri stališču, da morajo tudi javni uslužbenci prispevati svoj delež pri njeni po- litiki za znižanje javnega dolga,

ki znaša, o čemer smo že poročali, skoraj 30 milijard evrov. Sindikalne centrale se pa v mesecu decembru ukvarja- jo tudi z vprašanjem, kje in koliko zaposlenim v Slove- niji bodo delo- dajalci lahko le- tos izplačali tri- najsto plačo ali t. i. božičnico. Očitno se bo zgodilo tako kot prejšnja leta. Denarne pri- boljške ob kon- cu leta bodo do- bili tisti, ki dela- jo v uspešnejših podjetjih oziro- ma dejavnostih, le-teh pa je v Sloveniji veliko.

Brez trinajste plače ali t. i. božičnice pa bodo ostali delavci v podjetjih oziroma dejavnostih, ki so v krizi ali ki nemara komaj životarijo. In tudi teh je v Slove- niji veliko, žal čedalje več.

Marijan Drobež

Ljubljanski nadškof metropolit p. Stanislav Zore (foto JMP)

Delitve v desnem bloku v Sloveniji Za razjasnitev pojmov

Kongres osvoboditve je za nami. Tako so v Novi Sloveniji poimenovali napovedano zmago Ljudmile Novak prejšnji konec tedna na Vrhnikih. Tako so napetosti, ki so se stopnjevale že približno dve leti, dosegle svoj višek. Tema, jasno: Janšev (domnevni) monopol nad desnosredinskim političnim spektrom v Sloveniji. Ja, tako. Čeprav je bil kongres Nove Slovenije, je bil na Vrhnikih vseskozi v duhu prisoten tudi SDS. Ali vsaj Janez Janša.

Komplikacije

Kompleksno razmerje med dvema desnosredinskima strankama polni časopisne stolpce, televizijske minute in hkrati tudi vse bolj zaposluje javno mnenje. Če je levica že od nek- daj (vsaj od ob- dobjaja, ko je Drnovšek izstopil iz strankarske po- litike) podvržena stalnim pretre- som, posledici delovanja stricev iz ozadja in ne- utrjenega strankar- skega ustroja, je veljala slovenska desna-sredina za dokaj monoli- ten politični blok, na vrhu kate- rega je bil vselej Janez Janša. Leta 2000, ko se je sestavljala šestme- sečna desnosredinska vlada, je bil za predsednika vlade izbran Andrej Bajuk, ker je imela novou- stanovljena SLS+SKD, ki je takoj za tem razpadla, večjo specifično težo v parlamentu. Od takrat dal- je je SDS, ki se je iz Pučnikove so- cialdemokratske usmeritve obrnila v nekoliko konservativ- nejše vode, nesporno prevzela vodstvo v desnosredinskem blo- ku. Nova Slovenija je od tedaj vel- jala za zvesto spremljevalko naj-

večje stranke na desnem polu, medtem ko je bila SLS, ki je vselej prav tako spadala v desnosredin- ski blok, za Janšo nezanesljiva spremenljivka. Predanost SDS so posebej očitali pokojnemu pred- sedniku NSi Andreju Bajuku: kri- tične opazke na Bajukov račun so prav v preveliki predanosti vodil- ni stranki skozi koalicijsko Slove- nija.

Ideja liberalizma v slovenski po- litiki

Z vzponom mlajše generacije po- litikov v Novi Sloveniji so se raz- merja med strankama začela spreminjati... in to vse bolj kore- nito. Začetek tega preobrata v jav- nosti je bilo pred dvema letoma

dejstva, da je imel Janša kot ka- rizmatični vodja vselej najbolj trdno volilno bazo, je SDS dodat- ne volivce iskala v drugih baze- nih. Naj spomnimo, da je izrazito liberalno ekonomsko politiko prva na dan privlekla prav Janševa stranka ob začetku svoje- ga vladnega mandata 2004-2008: takrat je Janševa vlada ustanovila strateški svet za gospodarstvo, ki so ga vodili mladoekonomisti, krog mlajših ekonomistov, ki za- govarjajo precej izrazita liberalna stališča (z Mičkom Mrkaicem na čelu). Med odmevnejšimi pre- dlogi, ki jih je ta skupina takrat iznesla, je bila tudi enotna davčna stopnja. Zamisel se sicer ni obnesla in liberalni strateški svet, kot so si ga zamislili "mladoe- konomisti", je v krat- kem razpadel.

Novo pozicioniranje v desni sredini

V zadnjih letih je SDS spremenil svojo stra- tegijo. Posegla je v ba- zen, ki ga je pred tem obravnavala nekoliko bolj marginalno. Tudi v tem primeru lahko najdemo neko točko preobrata: gre za afero Velikovec, ko je Janša

v prvi osebi nastopil proti takrat- nemu predsedniku republike Da- nilu Türku, ko je bil leta 2010 v parlamentu predstavljen predlog za predsednikovo ustavno ob- tožbo po aferi Velikovec. Od tedaj je Janševa stranka prevzela glav- no besedo tudi v ideoloških te- mah, ki so postajale iz dneva v dan pomembnejši element po- lične agende Janševe stranke. Istočasno je Nova Slovenija, po- tem ko je mlajša generacija po- litikov prevzel vajeti stranke, začela iskati nove niše. Po ne- spelem poskusu vzpostavitve li- beralnega pola, ki je spodletel Vi-

Ljudmila Novak

rantovi Državlanski listi, se je v ta segment, ki je bil odkrit, po- gnala prav stranka s krščanskim predznakom. S ponovnim prei- menovanjem v krščansko demo- kracijo so želeli obuditi konota- cijo na Peterletovo izkušnjo v De- mosu in, še bolj, ustvariti pri vo- livcih miselno vez z nemškimi krščanskimi demokrati Angele Merkel. Od razpada druge Janševe vlade pa so vse bolj in- tenzivno začeli poudarjati eko- nomski del programa in se pri tem sklicevati na nauke klasično liberalne ekonomije, ki so si jih pred tem "lastili" v Državlanski listi. Še več, Novi Sloveniji je uspelo priklicati v ožjo skupino sodelavcev Rada Pezdirja, nek- danjega ideologa Državlanske li- ste in enega med bolj izpostavlje- nimi liberalnimi ekonomisti. Na nedavnem vrhniškem kongresu je bil med govorniki tudi Janez Sušteršič, finančni minister v drugi Janševi vladi in predstavn- ik skupine mladoekonomistov. **Iskrice** Kaj je bil torej vzrok za rast nape- tosti med dvema desnosredinskima strankama? V bistvu zmes vseh teh spreminjanj in umeščanj. Dejstvo je, da se nova generacija politikov želi oddaljiti

od Janše in SDS. Hkrati pa tudi drži, da je največja stranka v slovenskem de- snem bloku preveč "oseb- no" jemlje to oddaljevanje in se večkrat po nepotrebnem (posredno ali nepo- sredno) zaganja v NSi. Je bi- lo Toninu res potrebno gla- sovati za Kučanovo pokoj- nino? Po mojem mnenju ne. Je bilo Novi Sloveniji v imenu sprave potrebno imeti tako zadržanje pri za- konu o arhivih? Spet, po mojem mnenju ne. Nepo- trebno pa je bilo, po drugi strani, da je SDS v iskanju legitimacije svojih volilnih rezultatov leta 2011 produ- cirala afero trenirkarji ali le nekaj mesecev kasneje splošno državno debato o praporščakah. Na Novo Slovenijo so leteli očitki, da se v zadnji vo- lilni kampanji ni jasno opredelila do Janševe obsodbe v zadevi Pa- tria: če pa sliki nekoliko obrne- mo, lahko tudi ugotovimo, da je SDS svojo volilno kampanjo osredotočila samo na Janševo za- porno kazen in na slovensko pra- vosodje. Ostale teme so ostale

precej v ozadiju.

Strategija prihodnosti

Skratka, da sklenemo. Kljub te- mu da se stranki gibata v istem miselnem prostoru, je v poskusih pozicioniranja prišlo v zadnjih letih do precejšnjih iskric. Vprašanje je seveda, kaj si želi v prihodnje slovenski desnosredin- ski blok. Vprašanje o nastanku nove uveljavljene stranke je še daleč od realizacije. SDS je nazad- nje zabeležila precejšen upad vo- lilnega konsenza, NSi pa je zrastle manj od predvidenega. Ampak stranki sta si do nadaljnjega ma- lodane usojeni: Slovenija ima čisti proporcionalni volilni si- stem. Kar pomeni, da ena sama stranka ne zmora dobiti do- voljšnjega deleža glasov za sesta- vo vlade. Glede na odnos SDS z ostalimi strankami je v tem tren- utku Nova Slovenija edina možna povezava, pa čeprav tudi samo naveza teh dveh pomlad- nih strank ne bo dovolj. Obdobja iskrice še ni konec, stranki pa bo- sta morali čim prej svojim voliv- cem povedati, kaj dejansko na- meravata v prihodnje. Za razja- snitev pojmov.

Andrej Černic

Janez Janša

t. i. Toninovo glasovanje o Kučanovi pokojnini. Dejansko pa je šlo samo za javno manifestaci- jo razlik in nesporazumov med strankama, ki so bila dotlej pri- krita pred državljanji. Dovolj je bežen vpogled v programske prioritete strank v zadnjih letih. Nova Slovenija je bila vselej stranka, ki je nagovarjala ne sa- mo katoliški delež volilnega tele- sa, med svojimi temami je imela tudi poveljne dogodke v Slove- niji. SDS pa, ki je bila do vladnih strank (t. i. dotedanjega sistema LDS) vselej zelo ostra, je svoje vo- livce nagovarjala drugače. Mimo

Kulturno društvo Stanko Vuk Miren-Orehovlje v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo

vabi na predstavitev knjige:

Marija Mercina
PRIMORSKA
ZBODBA

v petek, 5. decembra 2014, ob 19. uri
v večnamenski dvorani občinske stavbe v Mirnu.

Pogovor bo vodila **Vita Žerjal Pavlin**. Večer bo z glasbo popestrila citrarka **Janka Frančeskin**. Gost večera bo tudi urednik Goriške Mohorjeve družbe **Marko Tavčar**.

S 6. strani / Kard. Franc Rode v Gorici

“Od naše notranje moči je odvisno ...”

Zelo pa je bil navdušen nad profesorji Gregorijane. Tam je zelo cenil nekaj, česar “iz Argentine nisem prinesel in kar je bilo treba popraviti v mojem miselnem sistemu”: spoštovanje resnice, objektivnost, imeti oster čut za to, kar je res, in biti zvest resnici. Pa še to: vzeti življenje resno. “V Argentini je veliko ljudi, ki jemljejo življenje za hec, kot nekaj neresnega”. Ko je prišel v Evropo, je doživljal življenje kot nekaj globoko resnega. “Ta ‘popravek’ je bil zelo potreben v mojem življenju”. Po enem letu je šel študirat v Pariz: “Francoski svet je bil veliko bolj zaprt kot rimski, ki je vendarle zelo mednarodni”. Francoski svet ima veliko samozavest in zelo jasno identiteto: “Francozji ogromno dajo na to, kako govoriš njihov jezik. Če govoriš slabo francoščino, si odpisan, te ne bodo spoštovali. Če jim hočeš priti do srca, moraš dobro obvladati francoščino. No, jaz sem se potrudil in mislim, da mi je kar dobro uspelo”. V Parizu je bil v stiku s francosko kulturo, “ki je ena najbogatejših”. Vrgel se je v branje francoskih klasikov in modernih pisateljev in pesnikov 19. in 20. stoletja ter tako obogatil svoj miselni svet. “Tako sem intelektualno in duhovno ogromno pridobil, se zresnil in tudi dozorel”. Vedno pa ga je vlekle domov: “Sit sem bil, da sem tujec. Hotel sem živeti in delati sredi svojega naroda”. Svobodno se je odločil in se vrnil v Slovenijo. “Vedel sem, kam prihajam; da je Slovenija pod režimom, ki ni naklonjen Cerkev, da so kristjani populacija, ki ni enakovredna partiji, da je neka diskriminacija in antipatija do vernikov. In vendar sem se odločil, ker sem hotel delati znotraj slovenske Cerkve in za utrditev Cerkve na Slovenskem”.

Leta 1965 se je vrnil v Slovenijo. Najprej je nekaj let delal na pastoralnem področju, hkrati je začel poučevati na teološki fakulteti v Ljubljani. Predaval je francoščino, nato pa praktično apologetiko, misijologijo, teologijo nekrščanskih verstev, uvod v moderni ateizem in osnovno bogoslovje. Nekdanji študentje se ga spominjajo kot profesorja, ki je bil “zelo človeški, sodoben, odprt za duhovno problematiko tedanjega človeka”, je dejal msgr. Podbersič. Leta profesure na teološki

fakulteti so bila “najlepša leta v mojem življenju”, je dejal kard. Rode. Čutil se je mladega in svobodnega profesorja; predaval je mladim, ki so se pripravljali na duhovništvo. Opazil je, da so “ti fantje zlata vredni, globoko poštenci, z najboljšimi nameni gredo v duhovništvo, da jim pa manjka malo življenjskega veselja, da niso dovolj prebujeni. Življenje je veliko bolj bogato, kot si oni predstavljajo. Lahko bi zaživeli veliko bolj globoko in bogato in intenzivno, kot ga dejan-

Cerkev ne zanj. “Vtis sem imel, da je vezan na neko linijo, dejansko je bil ujet”. Potem so se razšli. Prof. Truhlar je prišel iz Rima v Slovenijo z velikimi iluzijami, toda “v Sloveniji ni bil sprejet tako, kot bi pričakoval”. Na teološki fakulteti ni imel kakega pomembnega mesta; “oblast, ki ga je v Rimu oblegala s prijaznostmi, ga je v Sloveniji popolnoma ignorirala”. Truhlar je bil zato precej užaljen, predvsem pa “mu je Grmič začel groziti”, čes da mu je Udba za petami, ker da je svojčas bogoslovce usmerjal v domobranstvo. Truhlar, “ki je imel kaj dosti pozitivno mnenje o samem sebi, ni prenesel tega in nekaj dni kasneje je odšel iz Slovenije, praktično tajno, in žal par mesecev potem na Južnem Tirolskem umrl”.

V torek, 25. novembra, je kard. Rode vodil večerno somaševanje v Štandrežu, kjer je potekal niz srečanj ob praznovanju vaškega zavetnika

sko živijo”. Zato je mladim ponudil močne misli, take, “ki so bile v komunističnem kontekstu zelo razumljive”. Poudarjal je npr., da morajo širiti prostor svobode: “Imeli bomo samo tisto, kar bomo dosegli s svojim delovanjem”. Marsikaj zanimivega je kardinal povedal o nekaterih svojih znamenitih sopotnikih. To so bili Grmič, Truhlar, Perko, kasneje Stres, Križnik in drugi. “Zelo dobro smo se razumeli”. Revija Znamenje je bila “pravzaprav revija tega našega kroga, ki smo ga orientirali zelo koncilsko, za odprto Cerkev, za Cerkev dialoga”. Razmerje med omenjenimi pa se je sčasom spremenilo, poslabšalo. O škofu Grmiču je povedal, da je bil v začetku z njim v zelo dobrih odnosih; razšli so se, ker je Grmič ostale “dejansko silil, da bi šli v kolaboracijo s partijo”. Bili so za odprtost in dialog z marksizmom, “ampak da bi se mi šli eno partijsko politiko znotraj Cerkve, pa ne! To je bilo jasno”. Leta 1971 sta Rode in Perko ugotavljala, da postaja “Grmičeva linija nesprejemljiva za slovensko Cerkev”. Odprto je kard. Rode opozoril škofa Grmiča, da njegova linija ni dobra ne za slovensko

Rode je kar šest let vodil jugoslovansko provinco lazaristov, nato so ga poklicali v Rim. Medtem je v Sloveniji vodil revijo Znamenje, Bogoslovni vestnik, Cerkvene dokumente itd. Bil je tudi konzultor tajništva za neverne. V Rimu ga je hotel imeti za sodelavca že kard. König in, za njim, kard. Poupard. “To moje 16-letno obdobje v Rimu je bilo zelo zanimivo”. Poupard je “bil kot Francoz izjemno zahteven in tudi malo kapricast”. Organizirali so mednarodne simpozije o problematikah ateizma, marksizma in partije.

Leta 1992 je imel Rode v Dragi predavanje o slovenski narodni zavesti, “ki je bilo zelo dobro sprejeto”. Začel se je približevati slovenski problematiki in nekaj tudi prispeval k temu. Trdil je, da “moramo oblikovati novo slovensko zavest, ki bo temeljila na zgodovinskih dejstvih”. Biti mora “drugačna, prešerna in vesela, dostojanstvena in sproščena”. Rode je tudi človek prodorne misli in peresa, in vendar - je priznal - je doslej vsak članek ali knjigo pisal, ker je bil “nekako prisiljen v to”, je povedal kardinal, avtor 15 knjig. “Nisem novinarski človek, da bi kar sam po sebi pisal o

stvareh, ki se dogajajo. Ne pišem najlažje, ni lahko oblikovati dobrih stavkov in pravičnih misli”. Leta 1997 ga je Janez Pavel II. imenoval za ljubljanskega nadškofa, kar je ostal do leta 2004. “V tem času ste se veliko soočali z mediji in novinarji so vas imeli zelo radi...”, je dejal msgr. Podbersič. Lado Ambrožič mu je ob odhodu v Rim dejal: “Zdaj bo pa dolgčas v Sloveniji”, je pripomnil kardinal. “Imenovanje za ljubljanskega nadškofa sem sprejel brez bolečine, z veseljem, ker sem bil prepričan, da se lahko nekaj naredi, da delam za moralno, kulturno in krščansko prenovno slovenskega naroda”. Želel je, da bi Slovenija postala demokratična dežela, s spoštovanjem človekovih pravic, prežeta z moralnimi vrednotami, kulturno bogata, ustvarjalna na področju umetnosti, socialno pravična in zvesta svojim krščanskim koreninam: “To je bil moj program”. Med nalogami, ki si jih je sam zadal, so bili sporazum med Slovenijo in Sv. sedežem (“Zanj ima veliko zaslug predsednik vlade Janez Drnovšek”), slovenska sinoda za notranjo prenovno in restrukturacijo Cerkve na Slovenskem (dokument, ki je bil odobren v Rimu, je od leta 2002 “uradni dokument za Cerkev na Slovenskem, ki nas obvezuje”) in nov prevod bogoslužnih besedil.

Pomembno je bilo tudi obdobje, ko je bil v Rimu od 2004 do 2011 prefekt kongregacije za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja. Zelo je podpiral nove, mlade redovne skupnosti v Cerkev, “kar lepo število je doseglo papežovo priznanje”. Te nove skupnosti so v glavnem vse bolj tradicionalno usmerjene: poudarjajo redovno obleko, molitveno življenje, življenje v skupnosti in uboštvo. Večina tradicionalnih redovnih skupnosti pa je po koncilu doživela pravo katastrofo. Skoraj vse so izgubile polovico svojih

članov in jih še izgublja, saj novih poklicev ni. Poleg tega je bil Rode v Rimu član kongregacije za škofo, kongregacije de propagande fide, za bogoslužje, za katoliško izobrazbo itd., “dela je bilo zelo veliko in bilo je zelo zanimivo delo”.

Leta 2006 je pod Benediktom XVI. postal kardinal. Z besedami Alojza Rebule je dejal, da je za Slovenijo veliko bolj pomembno se truditi za svetost in za življenje po evangeliju, kot pa imeti ali ne kardinala. Ko so bili kardinali imenovani pri 22 ali 25 letih, so morali biti “pijani od veselja. Jaz tega veselja nisem doživel. So pač leta, ki človeka stregnijo”. Je pa gotovo, da je imelo imenovanje za kardinala v vsej zgodovini Cerkve tudi svoj politični pomen. “To daje deželi neko priznanje na visoki ravni”.

Slovenija je danes v krčih zaradi neutečene demokracije, jugonostalgijske, nesposobnosti za narodno spravo, labilnosti slovenskih vlad, korupcije, hlastanja po evropskih političnih stolčkih itd., je dejal msgr. Podbersič. “Od leta 1991 naprej v Sloveniji rastejo nezadovoljstvo, razočaranje in pesimizem, kot da je neka mora legla nad to deželo”, je dejal kard. Rode. V Sloveniji prevladuje zoprno in neprijetno ozračje stalnega medsebojnega obtoževanja in očitkov, zavisti in zamerljivosti, “kot da smo vsi sprti med seboj”. V Sloveniji je po njegovem mnenju tudi “veliko popolitvenosti, vulgarnosti in hudobije”. In vendar je “ogromno poštenih in dobrih ljudi, kot jih težko najdeš drugod”. Strupeni zrak ustvarja vrhnja plast, ki daje tudi podobo Sloveniji; “to, kar je v globinah, pa je dobro, pošteno in resno. Tisto mora priti na dan in prevladovati v našem prostoru”. O slovesnosti posvetitve novega ljubljanskega nadškofa, ki se je udeležil sam vrh državnih oblasti, je kard. Rode dejal, da se ljudje očitno zavedajo, da je “Slovenija v svojem jedru katoliška dežela”. Položaj slovenskega naroda v zad-

njih stoletjih se je bistveno izboljšal. Danes imamo iste možnosti kot drugi narodi. Slovenija je postala samostojna država: “To daje narodu tudi ugled, ki ga prej ni imel. Suverenost in nova zavest, ki jo moramo imeti kot Slovenci, je nekaj fantastičnega! ” Slovenskega jezika danes nihče ne ogroža, “če ga ne ogrožamo sami”. V Strasbourgu in Bruslju je enakopraven vsem drugim jezikom. V mednarodnih organizacijah imamo svoje predstavnike. “Samo od nas in od naše notranje moči, naše vitalnosti je odvisno, kakšna bo naša prihodnost”. Priložnosti pa imamo take, kot jih naši predniki niso imeli. “Meje so danes komaj še zaznavne”. Možnosti imamo, da naredimo iz naroda to, kar bi lahko bil: spoštovan, ustvarjal, srečen, ekonomsko uspešen, duhovno bogat, zvest svojim krščanskim vrednotam, ki so tudi temeljne vrednote evropske civilizacije.

V diskusiji se je oglasilo več oseb iz publike. Med drugimi je polkovnik Srečo Lisjak, predsednik Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Veteran Nova Gorica, dejal, da je z nadškofom Rodetom pred leti zelo lepo sodeloval. Zato mu je podaril posebno priznanje: naboj, ki je bil zaplenjen po bojnem spopadu za osvoboditev mednarodnega mejnega prehoda Rožna Dolina, torej po spopadu, ki ga je vodil Lisjak; zraven pa še obesek za ključke, ki spominja na 600-letnico ustoličenja zadnjega kneza v slovenskem jeziku. Kardinal je sklenil svoje misli prav s tem obeskem v roki: “Knežji kamen je eden od simbolov slovenstva”. Ta kamen je del nekega rimskega stebra. “Temelj slovenske kulture je tudi Rim, rimska civilizacija. Tudi ta temelj, ki ga je potem oplemenitilo krščanstvo, nas dela Evropejce. Grška, rimska kultura in krščanstvo: to smo mi! Dokler bomo tem temeljem zvesti, bomo tudi uspešni in srečni narod”.

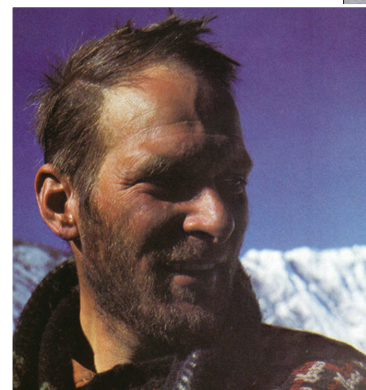
DD

V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije

Razstava v spomin na Aleša Kunaverja

V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije je na ogled fotografska razstava *Himalajski vodja Aleš Kunaver*, ki so jo posvetili 30. obletnici njegove tragične smrti. Fotografije so izbrane iz zbirke alpinistovih barvnih diapozitivov, ki jih je muzeju podarila družina Kunaver. Z razstavo želijo predstaviti pionirsko obdobje slovenskega himalajizma. Razstava ob obletnici Kunaverjeve smrti je nastala v sodelovanju z njegovo soprogo Dušico in njegovimi prijatelji alpinisti. Soprog preminulega alpinista je namreč letos Muzeju novejšje zgodovine Slovenije podarila obsežno zbirko, ki zajema okrog 5800 večinoma barvnih Kunaverjevih diapozitivov. Med podarjenimi diapozitivi so posnetki iz pionirskega obdobja slovenskega himalajizma - iz šestih jugoslovanskih odprav na indijsko in nepalsko Himalajo in ene odprave na Hindukuš v Afganistanu. Kunaver je bil vodja šestih odprav, ki so potekale med leti 1960 in 1984. Avtor večine posnetkov je Kunaver, nekaj posnetkov pa so naredili tudi nekateri drugi člani odprav. Fotografski del razstave dopolnjuje gradivo v dveh vitrinah.

Z razstavo avtoric Dušice Kunaver in Jožice Šparovec, ki bo na ogled do 12. januarja 2015, želijo poudariti Kunaverjeve zasluge, ki jih je imel kot legendarni himalajski vodja za razvoj slovenskega alpinizma. Obenem želi razstava prikazati Kunaverja kot

človeka, ki je bil vzor alpinistom mlajšega in starejšega rodu. Alpinist Aleš Kunaver (1935-1984), ki je bil tudi snemalac prvih slovenskih himalajskih filmov, konstruktor alpinistične opreme, predavatelj in publicist, je slovenski himalajizem popeljal v sam vrh sodobnega alpinizma. Ko se je leta 1960 kot član udeležil prve slovenske od-

prave na Himalajo (Trisul v Indiji), so bili še himalajski začetniki, leta 1975 pa so slovenski alpinisti pod njegovim vodstvom že posegli v sam svetovni vrh. Preplezali so prvenstveno smer v južni steni Makaluja in dosegli vrh - 8475 metrov ter s tem tudi svetovni rekord v doseženi višini brez kisika (Marjan Manfreda). Leta 1981, ko so preplezali prvenstveno smer do roba 3300 metrov visoke južne stene osemstisočaka Lhotseja, četrte najvišje gore na svetu, so njihov dosežek v svetu ocenili kot najtežji poseg do tedaj na Himalaji, so zapisali v muzeju.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. decembra, ob 14. uri.

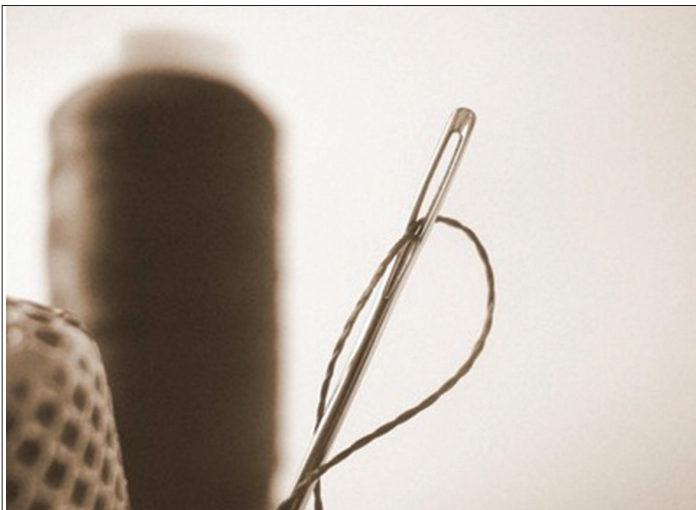
Odlčitve sprejemamo najprej z razumom, racionalno. Šele nato pridejo na vrsto čustva, šele nato nas zaboli. Sama sem v teh mesecih v denarni stiski in takoj sem se razveselila možnosti, da mamino stanovanje, kjer sem tudi sama odraščala, vrnem Zavodu ATER in se tako izognem plačevanju najemnine, elektrike, vode in plina. Kar pot pod noge, sem pomislila, odjavila vse usluge in stopila v stik s fantom, ki naj bi stanovanje izpraznil. In z zadovoljstvom sem ugotovila, da bom tako prihranila kakih osemdeset, devetdeset evrov mesečno, kar mi bo v veliko pomoč pri rednem plačevanju oskrbe v domu za ostarele. Staro, zanemarjeno stanovanje pri Sv. Ivanu je bilo dejansko tudi stanovanje mojega otroštva. Ne hiša, kjer sem se rodila... te dejansko sploh ne poznam in le približno vem, v katerem predelu Trsta se nahaja. Mnogim se bo to zdelo čudno, nemogoče, predvsem tistim, ki so rojeni na kmetih in so čustveno navezani na "očetnjavo" in zemljo. A v mestnih delavskih četrtih je tako. Rodila sem se v prikletnem enosobnem stanovanju, kjer sem postala astmatik in ki je krivo, da sem še danes občutljiva na vsak virus in sem stalno prehlajena. Staršem je uspelo dobiti nadomestno, večje in svetlejše, v petem nadstropju. In še v predmestju, kjer je bilo z balkona videti tudi nekaj zelenja. Zakaj bi se torej vračali in obujali spomine? Obe stanovanji sta bili itak v

najem. Na tuje stvari pa se človek težje naveže. Nekaj dni, preden je prišel kombi in odpeljal vso šaro na odpad, sem se vseeno pripeljala do umazano rumenega bloka iz prvih povojnih let in po nekaj neuspešnih poizkusih vendarle odklenila mamino dom. Tisti dom, ki ga je imela ona tako rada, pa čeprav je bila zadnjih deset let ujetnica med štirimi zidovi. Ker je stavba brez dvigala, namreč ni mogla nikamor. Sedaj me je prosila, naj vzamem nekaj pribora, ki ga je hranila zame, prišla pa sem tudi po dokumente, ki jih bom nedvomno še potrebovala. Tema, vonj po zaprtem, mačje ležišče in žogica, ki sta me spomnila na mamino štirinožno prijateljico. Menda jo je posvojila ena izmed socialnih delavk, pri nas ni bilo prostora zanjo, ker sva se z možem ravno selila. Pa mi je vseeno težko, ko se spomnim črno-bele muce, ki me je z mammo vedno čakala pri vratih. Z njo je delila vsak trenutek, tudi spali sta skupaj. Mislim, da bi bili brez nje dnevi še daljši in še bolj prazni. Umaknem nekaj šare in pogledam v omare. Obleke. Stare, nove, veliko je takih, ki jih mama nikoli ni oblekla. Nekateri so še v celofanu. Pomislim na prijateljico, ki bi jih bila vesela. V kartonastih škatlah je veliko blaga. Mama je rada šivala. Nekoč. In jaz sem to njeno ljubezen do

Spomini, ki bolijo

Omare

šivanja sovražila. Ker me je oblačila v čipkasta krilca, s katerimi se nisem mogla

poditi po travnikih. Ker je čepela ob šivalnem stroju ure in ure, ne da bi se zmenila zame. Ker je preživljala cele popoldneve v mestu, pred modnimi izložbami. Jaz pa sem imela rada morje... in travnike. Zato blaga ne bom potrebovala, niti šivalnega stroja. Jaz se veliko bolje znajdem z malto ali kleščami v rokah. Ali na sprehodu v naravi. Iščem pribor, za katerega si mama želi, da bi ga vzela. In odkrivam stare risbe, zvezke, spomine iz šolskih dni. Ima me, da bi jih vzela s seboj, a mi je mož že zagrozil, da je prenatrpanih omar pri nas doma že itak preveč. Zato zaprem predal. Ker boli in ker nočem spominov. Z leti jih je itak vse več. Preveč. Veliko

spominov in manj dogajanja. Dokler, na koncu, ne ostanejo samo spomini. In otožnost. In nikogar, da bi te poslušal. Na moji stari nočni omarici je škatlica iz lepenke v obliki odprte knjige. Na levi strani je naslikan angel, na desni pa

pribor, sliko svojega nečaka in poročno sliko staršev. Koliko let je minilo od takrat! Mojega očeta že dolgo ni več, mama je sedaj v domu. Kepo imam v grlu, ko gledam hišo, ki je bila nekomu dom in jo bom jaz enostavno izpraznila. In spomine odpeljala na odpad. Tako je življenje. Rodimo se goli, brez vsega. Vse življenje hlatamo po vsem... po denarju, po spominih, po imetju. In potem nekega dne naši otroci vse skupaj odpeljejo na odpad. Razen denarja seveda..., ki pa ga moja mama ni imela. Razmišljam, ali naj odprem še druge omare. Vem, da so tu moje igrače: punčke in plišasti medvedki, ki sta mi jih mama in tata kupovala predvsem za Miklavža. Vem, da jih je mama shranila, ker so verjetno njej pomenili več kot meni. Tako rada me ima... tako rada sta me imela. Nočem videti plišastih medvedkov, preveč mi je težko in doma ni prostora zanje. Zaklenem vrata. Ima

me, da bi poslikala, a sem pozabila fotoaparat. Bolje tako, pomislim. Saj je najbolje, da pozabim. Na hišo, kjer sem kot otrok preživljala po cele dneve na balkonu in gledala, kako se drugi vrstniki igrajo na travniku pod bloki. Mama je bila preveč ljubosumna name, da bi me pustila "na cesto", kot je temu rekla. In jaz sem mladost preživela med knjigami in sanjami. V tisti sobi, ki je sedaj polna stare šare. Tako polna, da se še hoditi ne da. Pogledam še v kuhinjo, tam je shramba, tista, ki me je privabljala, ko sem si zaželela posladka. Še vedno je polna vsega. Diši po kavi in začimbah. In po življenju, po štiridesetih letih življenja, ki ga je moja družina preživela v tej hiši. Morda jih je bilo celo petdeset. Pol stoletja. Težko mi je, ko zakleпам. Rada bi bila vzela vse, a vem, da nima smisla. Spominov je že itak preveč. In veliko je takih, ki bolijo.

Suzi Pertot

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (76)

Mariza Perat

Mirenski Grad pri Gorici

Leta 1907 je za župnika v Mirnu bil imenovan g. Ivan Rojec, gorec in delaven duhovnik, ki se je zelo zavzemal tako za duhovno kot za družbeno in gospodarsko rast svojega ljudstva. V Mirnu je ustanovil Čevljarsko zadrugo in dal zgraditi Zadržno delavnico. Zelo mu je bilo pri srcu Marijino svetišče na Gradu in želel je, da bi se tu za stalno naselili redovniki, ki bi romarjem nudili duhovno oskrbo. Razmišljal je, da bi to oskrbo prevzeli misijonarji Družbe sv. Vincencija Pavelskega, saj je nekatere izmed njih tudi osebno poznal. Nad njegovo zamislijo je bil navdušen tudi nadškof Sedej in po njegovem prizadevanju so 17. decembra 1913 prišli v Miren misijonarji - lazaristi, tako imenovani, ker se je njihov ustanovitelj, sv. Vincencij Pavelski (1581-1660), s svojimi sobratmi naselil v samostanu sv. Lazarja v Parizu. V Mirnu so jih nadvse navdušeno sprejeli ter jih pospremili na Grad. Nji-

Sv. Vincencij Pavelski

ljude so morali oditi v begunstvo. Oditi so morali tudi misijonarji. Vrnili so se še meseca marca 1918, in sicer dva duhovnika, g. Pirc in g. Zdešar in dva brata. Vendar niso odšli na Grad, saj je tu bilo vse razdejano. Ostali so v Mirnu, kjer sta g. Pirc in g. Zdešar maševala v zasilni vojaški baraki, ki so jo preuredili za bogoslužje. Upravljal sta tudi druge župnije, dokler se njihovi župniki niso vrnili iz begunstva. Po vojni so se vsepovsod začela obnovitvena dela. Tudi na Gradu so čistili ruševine, popravili so ceste in tako so se lazaristi vrnili na Grad ter se tu naselili v kaplaniji. Na Grad so prenesli tudi vojaško barako, v kateri je nato bila redna božja služba. V ob-

Porušena misijonska hiša v 1. svetovni vojni

Razvaline cerkve na Mirenskem Gradu po 1. svetovni vojni; v ovalu kip Žalostne Matere Božje, ki je bil po 1. svetovni vojni na velikem oltarju

hova naloga je bila duhovna oskrba romarjev, ki so na Grad prihajali vse leto, največ pa seveda za kvatrnico, ko je sem, kot beremo, "poromalo skoro pol Gorice". Lazaristi pa so vodili tudi ljudske misijone ter duhovne vaje za duhovnike in goriške bogoslovce. Žal je naše kraje kmalu zatem zajela prva svetovna vojna. Cerkev in domovi so bili porušeni,

novljeno misijonsko hišo so se lazaristi naselili leta 1927. Treba pa je bilo zgraditi tudi novo cerkev. Dela so pričeli 25. avgusta 1924 s sveto mašo. Po dveh letih so v cerkvi že lahko začeli službo božjo. V tem času je bil dušni pastir v Mirnu g. Oskar Pahor, ki je tu župnikoval kar štirideset let (1924-1964).

Z veliko vnemo in veliko ljubeznijo se je lotil gradnje nove cerkve na Gradu in je temu delu namenil mnogo truda in mnogo časa. Komaj pa so se razme-

Vojaška baraka, ki so jo pod Gradom, v Mirnu takoj po 1. svetovni vojni priredili za bogoslužje

Ruševine cerkve na Gradu 1918

re nekoliko uredile, so nastopile nove težave. Pojavil se je fašizem. V času po prvi svetovni vojni je bilo na Gradu precej misijonarjev. Poleg duhovne oskrbe romarjev so vodili duhovne vaje, in sicer ne samo v goriški škofiji, ampak tudi v tržaški, nadalje v Poreču, Pulju in na Reki. Fašizem je kruto posegel v vse to delovanje in ga zatrl. Nekateri misijonarje so aretirali in zaprli, druge so poslali v južno Italijo.

/ dalje

Po treh zaporednih porazih zamenjava trenerja

Kras bo reševal Žlogar

Zadnji teden je bilo v središču pozornosti dogajanje v nogometnem klubu Kras. Kot znano, je uprava po treh zaporednih porazih in zgolj sedmih osvojenih točkah v 11 krogih D lige s težkim srcem odslovila trenerja Predraga Arčabo. Ta je lani v aprilu prevzel mesto Branka Zupana in kot trener-igralce preko play-offa elitne lige popeljal repenski klub spet (tretjič v šestih letih) med četrtoligaše. Letos pa je pokrival le trenersko vlogo, rezultatska kriza in blede igra pa sta ga odnesli po tretjini zahtevnega meddeželnega polpoklicnega prvenstva. Eno tekmo je v gosteh na Tridentinskem pri pepelki Mezzocoroni ekipo vodila dvojica pomočnikov Gulič-Bombač, ki je z gostovanja odnesla pomembno zmago. Uprava pa je medtem sklenila, da vodenje moštva prevzame tudi tokrat izkušeni nogometaš - legenda primorskega nogometa Tonči Žlogar, ki je bil še do tedna prej vodja postave na igrišču. Veteran iz Izole je sprejel ponudbo predsednika Kocmana in na vrat na nos sklenil obesiti čevljičke na klin. V nedeljo je bil v Repnu prvič na Krasovi klopi, končalo pa se je s tesnim porazom z 1:2 proti konkurentu za obstanek Giorgioneju.

Najprej nekaj besed o Antonu Tončiju Žlogarju. Letnik 1977,

je igral pri raznih primorskih društvih, pri ljubljanski Olimpiji in nato kar sedem let kot profesionalca na Cipru. V dresu slovenske reprezentance je zbral 37 nastopov in en zadelek, ponajša se lahko tudi z nastopom na evropskem prvenstvu leta 2000 v Belgiji in na Nizozemskem. Po izobrazbi je pravnik. V Repen je prišel lani po izkušnji v Pordenonu, ker

Tonči Žlogar

računa na trenersko kariero in ima ustrezno licenco za vodenje moštva v D ligi, pa se je v teh posebnih okoliščinah odločil za nenačrtovani korak. Seveda v štirih treningih ni mogel posebej vplivati na pripravljenost in učinek nekdanjih soigralcev in zdaj varovanecev, toda že v nedeljo je bilo videti, da zaupa nekaterim

igralcem, ki so doslej greli klop (Bošković, Božič, Maio), poleg tega pa skuša vcepiti fantom določene sveže ideje. S klopi je pristopal tudi zelo pokroviteljsko in pozitivno, kar je za enajsterico, ki je zadnje čase nastopala kar malce malodušno, bistvenega pomena. Po tekmi se je sicer zavedal napak in slabosti, vendar nogometnaštem v bistvu ni imel kaj očitati. Na dlani je, da ob nekaterih odsotnostih (Cvijanović, Capalbo, Corvaglia) in brez njega na zelenici zasedbi odločno primanjkuje kakovosti v tej strašni D ligi, kjer glavina nasprotnikov igra res dobro in kaznuje vsako najmanjšo napako. Tu bo bržkone Žlogarju prišla na roko tudi uprava kluba, ki si te dni prizadeva, da bi okrepila tudi igralski kader. Mesto nekdanjega slovenskega reprezentanta v sredini igrišča naj bi prevzel 19-letni Belorus Miša Babičev, ki je dozoril pri prestižnem Rubinu iz Kazana, trenira s Krasom že od julija in čaka na izpispico. Govorilo se je tudi o izkušenem napadalcu Pordenona, bomberju hrvaškega porekla Emilu Zubinu, ki pa je za repensko društvo najbrž predrag. Odbor pa bo brez dvoma naredil vse, da skuša ekipi zagotoviti najboljše razmere, da se ob tretjem poskusu Kras vendarle prvič obdrži na ravni ugledne četrtoligaške konkurence.

HC

(Gorska skupnost Ter, Nediža in Brda obvešča Peš poti skupna dediščina

Peš poti so od nekdaj bile gorskim prebivalcem osnovnega pomena za komunikacijo, srečevanja, sestopanje v dolino, odhajanje na delo v gozd ali na travnike ali za to, da bi se podajali v številne verske kraje, na primer v mnoge, po ozemlju razpršene votivne cerkvice.

Sčasoma so peš poti dobile še novo funkcijo: postale so dragoceno sredstvo za turistično promocijo in turistično ponudbo.

Za oskrbovanje in vzdrževanje omrežja peš poti na ozemlju Nadiških in Terskih dolin in Brd je vedno skrbelo krajevno prebivalstvo, ki je te poti uporabljalo, v zadnjih letih pa za to skrbijo tudi prostovoljci krajevnih planinskih društev. Gorska skupnost Ter, Nadiža in Brda si že dolgo prizadeva, da je za skoraj 300 km peš poti vsako leto namenjeno približno 32.000 evrov za redno vzdrževanje stez s pomočjo Julijsko karnijske komisije za peš poti italijanskega planinskega društva v sodelovanju s krajevnimi planinskimi društvi.

Za redno vzdrževanje skrbijo društva: S.A.F. pododdelek Čenta - Oddelek CAI Čedad - Oddelek CAI Gorica - Pododdelek CAI Nadiška dolina in Planinska družina Benečije. Njim se je treba zahvaliti za predanost in marljivost, s katerima opravljajo nalogo, ki jim je zaupana.

Žal je bila letos mreža peš poti zelo poškodovana zaradi neugodnih vremenskih razmer. Zlasti žled je načel številne steze na nadmorski višini od 700 do 900 metrov, pogosto deževje pa je zelo pospešilo vegetacijo in s tem

povzročilo skupinam prostovoljcev kar veliko težav.

Peš poti so z lahkoto razpoznavne po običajnih oznakah rdeče-bele in rdeče barve, ki jim je dodana številka poti. Pri tem se za imena krajev spoštuje slovenska toponomastika na področjih, ki so pod slovenskim vplivom, in furlanska, na področjih, ki so pod furlanskim jezikovnim vplivom, kot to predvideva 7. člen D.Z. 22/2012; uporabljena so imena toponimov, ki jih prinaša topografska mapa "Tabacco" - razmerje 1:25.000.

Kartografija je zelo koristno sredstvo in nam olajša uporabo peš poti; Gorska skupnost Ter, Nadiža in Brda je dala zato, v sodelovanju z založbo Tabacco, pobudo za objavo treh topografskih map v razmerju 1:25.000, ki prikazujejo celotno ozemlje in navajajo ter označujejo najbolj uporabljene peš poti, ki so tudi redno vzdrževane.

Peš poti so skupna dediščina: vsi jih smemo uporabljati, moramo pa jih tudi varovati, ker nam omogočajo boljše spoznavanje področja, predanje zdravi gibalni dejavnosti in pomagajo poleg tega obogatiti turistično ponudbo.

Gorska skupnost ima namen finančno še naprej podpirati vsak napor za vzdrževanje peš poti, - še vedno v sodelovanju z Julijsko-karnijsko komisijo za peš poti in italijanskim planinskim klubom ter krajevnimi planinskimi društvi -, saj se zaveda, da le prizadevanja za stalno redno letno vzdrževanje, omogočajo, da se ta, tako pomembna infrastruktura, ohrani v primernem stanju.

SEZNAM PEŠ POTI, KI JIH VZDRŽUJEJO NA OZEMLJU GORSKE SKUPNOSTI

1	710	MONTEAPERTA GRAN MONTE V. DEI MUSI / VIŠKORŠA - VELIKA GLAVA.
2	711A	BIV. 711- RIC.RO MONTEMAGGIORE SENT.711 / ODSEK 711 - BRINICA
3	712	PASSO TANAMEA - M.STARMAZ - BIV.742 / TANAMEA - STARMAC - ODSEK 742
4	727	PASSO TANAMEA - BOC.ZAJAVOR-SELLA CARNIZZA / TANAMEA - ZAJAURON - KARNICA
5	729	SORG.T.TORRE - F.LA DOLINA CESARIS / IZVIR TERA - DOLINA POD BARDO
6	730	V.T. TORRE - SELLA FOREDOR / TERSKA DOLINA - FOREDOR
7	737	V.DEI MUSI CIMA M.MUSI / DOLINA MUŽAC - MUŽAC
8	742	MONTEMAGGIORE - GRAN MONTE / BRIEZIA - BRIEŠKI JALOVAC
9	097	SAN MAURO - MONTE SABOTINO / ŠTMAVER - SABOTIN
10	098	PIEDIMONTE - S.FLORIANO MOSSA CAPRIVA BIVIO 099 / PODGORA - ŠTEVERJAN - MOŠ-KOPRIVNO ODSEK 099
11	099	GRADISCA - CORMONS - VENCÒ-ALBANA / GRADIŠČE - KRMIN - VENCÒ - IBANA
12	724	VALICO STUPIZZA KREMEN ZACELA BIV. 725 / ŠTUPCA - KREMEN - ZACELA - ODSEK 725
13	736	CEPLETISCHIS M.MATAJUR RIF.PELIZZO / ČEPLEŠIŠČE - MATAJUR - KOČA PELIZZO
14	736A	RACC.MASSERIS - C.TAMORSCA / MAŠERA - TAMORŠČA
15	744	MONTEMAGGIORE - PROSSENICO - MONTEFOSCA / BREZIE - PROSNID - ČARNI VARH
16	745	CEPLETISCHIS - BOCCHETTA DI TOPOLO ČEPLEŠIŠČE - KJUČ
17	747	CLABUZZARO CUM CASTELMONTE / BRIEG - STARA GORA
18	747 A	RUCCHIN - CUM TRIBIL SUP.RE / ZALOČILO - HUM - GORENJ TARBI
19	748	CASTELOMONTE - ALBANA / STARA GORA - IBANA
20	723	STUPIZZA BIVIO 735 ERBEZZO GORENJA VAS S.ANDREA / ŠTUPCA-ODSEK 735 - ARBEČ - GORENJA VAS - SV.ŠTANDREŽ
21	746	TOPOLO - LASE - COLOVRAT - CLABUZZARO / TOPOLOVE - LAZE - KOLOVRAT - BRIEG
22	749	S.PIETRO NAT. - DOM M.MATAJUR / ŠPETER - DOM NA MATAJURE
23	749A	MAKOTA - BIVIO 749 - SELLA CHIESA S.CANZIANO / MAKOTA - ODSEK 749 - SV. KOCJAN
24	752	ANTRO - SPIGNON - M.VORSIC - BIVIO 753 - CALLA - MONTEFOSCA / LANDAR - VARH-UORŠIČ-ODSEK 753 - KAU
25	755	SAVOGNA - M. S.CANZIANO / SAUODNJA - SVET KOCJAN
26	756	STUPIZZA CONFINE. / ŠTUPCA - MEJA
27	760	SCRUTTO - PICON - CASTELMONTE. / ŠKRUTOVE - PIKON - STARA GORA
28	761	SCRUTTO CLASTRA S.LUCIA BOCCH. TOPOLO BIVIO 745 / ŠKRUTOVE - HLASTA - SV. LUCIJA - KJUČ - ODSEK 745
29	725	STUPIZZA - MERSINO ALTO - MATAJUR / ŠTUPCA - MARSIN - MATAJUR
30	735	STUPIZZA - MONTEFOSCA / ŠTUPCA - ČARNI VARH
31	750	S.NATURA - BIV. 736 - RIF.PELIZZO / STEZA NATURA - ODSEK 736 - KOČA PELIZZO
32	754A	DOM PDB BIV.736 Q.1530 / DOM NA MATAJURE - ODSEK 736 - VIŠ. 1530
33	751	MONTEMAGGIORE BIV.736 Q.955 / MATAJUR - ODSEK 736
34	754	STUPIZZA-PRADOLINO-M.MIA / ŠTUPCA - PRADOL - MIJA
35	753	MONTEFOSCA - JOANAZ - BIVIO BOCCH. DI CALLA / ČARNI VARH - IVANAC - ODSEK KAU

